

Alapított 1857-ben. Steinschneider Jakab

I. cs. és kir. szab. ágynemű-gyáros,
6. cs. és kir. fensége Klotild főhercegnő udv. szállítója,
számos kintutetések és szabadalmak tulajdonosa,

BUDAPEST,

Király-utca 79, saját házában,
bátorodik a tisztelt közönség figyelmébe aján-
lani úsan felszerelt raktárát az ágynemű szak-
mába vágó összes cikkekben, mint közönséges,
finom és legfinomabb paplanok, ágyneműk,
lőszőr és tengerfü matracok, szalmaszakok,
pokrocok és takarók, tollak és pelyhek vas-
török, továbbá szőnyegek és függönyök,
nemkülönbön diván- és asztaltakarók, stb.

WELDLER ÉS BUDIE

fehernemű és kelengye-gyár budapesti raktára.
Minden fajtájú feherneműek, különösen pedig
teljes kiházasítási felszerelések a legmérsé-
keltebb áron. Rajzok és árjegyzékek
bérmentve és ingyen.

Díszműárú és divatezikk üzletnyitás!

Van szerencsém a m. t. közönséget értesíteni, miszerint
Budapesten, hatvani utca 18,
gazdagon felszerelt és nagy választéku
díszműárú és divatezikk üzletet

nyitottam. A külföld legnagyobb és legkiválóbb gyáraival
való összeköttetésem azon kellemes alkalomba juttattak,
hogy mindig a legújabb és legszebb díszm- és divatezikket
a legújanyosabban szolgáltatnom ki tisztelt vendü-
meimnek, miért is kesgy pártfogást és számos látogatást kérek.
Mély tisztelettel **Keleti Béla.**

A KI NEM TUDJA,

hogy a sok hirdett gyógyszer körül
melyik felelne meg leginkább betegsé-
nek, az kérje azonnal levezető-lapon Richter
kiadótól Lipcseben, a képekkel ellátott
"A Betegbarát" című könyvecskét. A hozzá
nyomatott hálaíratok bizonyítják, hogy a mű-
vecskében foglalt jó tanácsok követése által, nem
csak ezren-meg-ezren elkerülték a haszontalan
pénzkiadást, hanem még a vágya-vágyott
gyógyulást is hamar megtalálták. A
könyv ingyen küldetik meg.

HYGEA

HAJ-BALZSAM

Kitűnő hajfentartó. E hason-
líthatatlan készítmény erőseiti,
szépi és tisztítja a haját; ősz
hajnak fiatal színt és szép-
ségét visszahozza. Nem hajfestő
szer — hanem hatékony haj-
gyógyászati készítmény. Gyönyörű tekin-
tetű csomagolásban és ajánlatos.

1 palackkal frt 2.50. — Kisérleti üveg frt 1.50.
Kizárólag **Dimitrijevic S.** gyógyszerésznél,
Aracaban (Franyova), Bánát.
Kimerítő leírások és használati utasítások kivá-
natra ingyen és bérmentve. 4140

VÉGHLESI

VERA-FORRÁS.

Hazánk
legtisztább, leg-
olcsóbb és legjobb
szén-
savdús, égvényes savanyvíze.

VEGHLES-SZALATNÁ-n (Zólyom-m.)

Mindig friss töltésben kapható a budapesti főraktárban:
Erzsébet-körút 56-ik szám alatt.
Telephon-összeköttetés.
Számos raktár a vidéken

Valódiság jeléül:

kitűnő és hathatós voltuknál fogva már 38 év óta
a legjobb hírnévek örvendő különlegességeink

Dr. Suin de Boutemard zamatos fog-szappana

a fogak és foghús épentartására és tisztítására a legjobb és
legbiztosabb szer; 1/4 és 1/2 csomagokban 70 és 35 kr-ával.

Dr. Borchardt illatos növény-szappana

igen ajánlható az annyira kellemetlen szeplő, pörse-
nés, pattanás, s más egyéb bőrtisztatlanságok, az ér-
des száraz és sárga bőr ellen, egyszersmind a legkitű-
nőbb pipere-szappan. Eredeti csomagokban bepe-
cstelve 42 kr.

Dr. Hartung növényhajkenőcse, legjobbnak elismert
hajerősítő s hajkihullást gátló hajkenőcs, tége-
lyekben 85 kr-ával.

Dr. Hartung kinahéj-olaja, a haját erősítő olaj,
mely annak puhaságot s fényt kölcsönöz. 85 kr-ával.

Dr. Lindes tanár növényi rudacs hajkenőcse,
eredeti darabokban 50 kr-ával.

Balzsamos olajbogyó-szappan 35 kros csomag.

Dr. Béringuer zamatos korona-szesze, az Eau de
Cologne quintessenciája, eredeti üvegekben 1 forint
25 kr, és 75 kr.

Dr. Béringuer fügyökér-hajolaja, üvege 1 frt.
Leder testvérek balzsamos földi dióolaj-szap-
pana, egy drb 25 kr, 4 darabos csomag 80 kr.

Valamennyi fentebb elősorolt szab. cikkek valódi
minőségben a következő magyarországi raktarok-
ban kaphatók:

Budapesten: **Török József** gyógyszerháza,
király-utca 12. szám alatt.

Barna Eszter, gyógyszer. „a magyar királyhoz”. Cs. Kis K.
gyógyszertár a „a ligyhoz.” Wlasek Ed. gyógyszer. Moldoványi
A. gyógyszer. „a fekete medvéhez.” Továbbá az udv. gyógyszer-
tárban és Prochaska J. kereskedésében. Nemkülönbön Koch-
meister utódi, Neruda Mándor, Stessel és társa és Thall-
mayer és társa gyógyszerészeiben.

Alsó-Kubin. Tyroler Józ. Nagy-Ekirda, Neuhof Ká-
roly gyógyszer.

Arad, Elias Armin. Ring Lajos. Nagy-Mihály, Lieblisch M.

Balassa-Gyarmat, Csörve- Nagy-Zócsa, Mandrágy Guszt.

nyák György, Kanitz Ödön. Neusandec, Filipok V. gysz.,
Bártfa, Toperczer Alb. Th. Román Jakubovics.

gyógysz. Nagy-Szobon, id. Misselbacher
Bákos-Csaba, Varságh Béla J. B., Morscher W. F.

gyógysz. Bessző, Jekelius Ferd. gyógyszer. Nagy-Vasád, Jankó A.

Beszterce, Kelp Fer., Fies- Nyiregyháza, Szopkó Alf. és
scher testvérek. Pávlovits Imre, Korányi I.

Bonyhád, Straicher B. Nyitra, Kovács J., Tombor
Csereszovits, Schinich J. Go- Kornél gysz.

schovákai I. gysz., Schmidt & Fontin. Oravitsa, dr. Schopper Gy. gysz.

Csegléd, Bohus József gysz. Pápa, Bermiller Alajos, Techt
Debreczen, Csank J., Geréby Adolf.

Eger, Köllner Lőrincz gyógyszer. Pécs, Alt és Böhm, Zach K.,
Eperjes, Krivosz Gyula gysz. Obok K., Zsiga László

Eszék, Dienes J. C. gyógyszer. Pécs, Lumiczky Károly gysz.

Fiume, Pavacic testv. gyógyszer. Putnok, Fekete F. gysz.

Földvár, Nádhely Pál. Pozsony, Stüger Rudolf, Erdy I.

Hajdú-Böszörmény, Lányi M. Rozsnyó, Feyman A.

gyógysz. Sárospatak, Ujházy, Zlinsky
Hód-Mező-Vásárhely, Kis József gysz.

Gyula gyógyszer. Sogorváz, Misselbacher J. B.,
Teutsch J. B.

Ipolyvágy, Sági Fülöp. Selmecz, Dímák J. B.

Kassa, Echwig Flod. Ed. Szeged, Barcsay Károly, Bo-
Quirfeld K., Strausz D., Me- kor A. gysz.

gay G. A., Wandraschek Kár- Szepes-Sombat, Gréb János
gyógysz. gysz.

Körmend, Molnár Pál gysz. Szepes-Váralja, Steller Nánd.

Komárom, Belloni Annela, Kov- Temesvár, Jahner M. gyógyszer.,
ács gysz. és Gruber L. Emmer F., Jahner Rad.

Kézd-Vásárhely, Fejér Luk. Torda, Trajnovits Ede gysz.

Környös, Ritter J. Lipót. Trenson, Grog Zsigmond.

Léva, Schuber Pál. Uj-Vidék, Trajnovits L.,
Káldy-Béla-Miklós, Balló L. Koda D.

gyógysz. Ungvár, Krausz Adolf, Hoff-
man Béla.

Mohács, Szendrői Jenő gysz. Valpo, Deszathy Sándor gysz.

Medgyes, Breckner Károly. Varsád, Riedl er., Kusy A. gysz.

Miskolc, Deák Kálmán, a «fe- Zágráb, Mittelbach «Salvator»
lete kutyához», Dr. Szabó Gy. gyógyszerész.

Munkács, Traxler Fr. gysz. Zólyom, Sétő Lajos gysz.

Nagy-Bánya, Haracek József Zombor, Falcione Gusztáv.

és fia. Zsolnolya, Gasparits István.

Nagy-Bocskereke, Weisz Herm. Zólyom, Sétő Lajos gysz.

Nagy-Kanisza, Rosenfeld Adolf Zombor, Falcione Gusztáv.

Rosenberg F. Zsolnolya, Gasparits István.

Nagy-Károly, Ujházy István.

valamint Magyarország legtöbb gyógyszerházaiban,
illatszert és gyogyfuzeskereskedésében.

ÓVÁS! Hamisítványoktól, nevezet-
esen a dr. Suin de Boutemard-féle
fogszappan és a dr. Borchardt-féle
illatos növény-szappan gyakran elő-
forduló hamisítványaitól mindenkit
óvunk.

Számtalan hamisító és hamisítások elárúsítói
sújtattak már eddig is Bécsben és Prágában
törvényileg, érzékeny pénzbírsággal.

Raymond és társ.,
es. kir. szabadalom tulajdonosa Berlinben.

Legújabb vonós népczitera

szabadalmazott.

2 ft.

Ezen legújabb hangszeren a hozzáadott utasítás
szerint, bárki azonnal megtanulhat, és legott a leg-
sebb zenedarabokat eljátszhatja. Ajánlható tehát
mindazoknak, kik csekély összegért élvezetes órát
kivánnak maguknak szerezni.
A vonós népczitera ára vonóval és utasítással
együtt 2 frt. Utánvétel mellett a csomagolási köl-
tséggel együtt 2 frt 10 kr.
2 frt 33 krnak előleges beküldése ellenében a
hangszer bárhova bérmentve megküldetik.
Minden egyéb hangszerekről és hangszer-kellé-
kekről szóló kimerítő képes árjegyzék kívánatra
ingyen és bérmentve megküldetik.
Harmonikáról szóló képes árjegyzék külön ki-
adásban. Mindennemű hangszerek javítása szak-
szerű pontossággal elvégsetetik. Használt hangsze-
rek cserébe is elfogadtnak.

Sternberg Armin hangszerekészítési ipartelep
Budapest, Kerepesi út 36. sz. a.

Legjobb és Leghírneveesebb Pipere Hőgypör

La VELOUTINE

Különleges Hőgypör
BISMUTTAL VEGETIVÉ

CH. FAY, ILLATSERÉSZ,

PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

ÁGNES

Hazánk legkedveltebb savanyvíze a
Borral használva kitűnő ked-
velőszert örvendő

MOHAI
Külön szolgálatot
tesz az emésztési zavartól
Friss itatásban mindenkor kapható:

Edesutya László és szerb királyi
csász. és királyi udvari szállónál Budapesten.
Ugyanitt minden gyógyszerházaiban, fuzeskereskedés-
ben és vándorújságban.

Kwizda köszvényfolyadékja

évek óta kipróbált háziszert
csúsz, köszvény és idegbajok ellen.

Valódiilag csak az itt mellékelt védjegy-
gyel. — Kapható Ausztria-Magyarország
minden gyógyszerházaiban.

Főletét Magyarország részére: Buda-
pesten **Török József** gyógyszerházaiban.

Egy üveggel 1 frt o. é.

Naponkinti postai szétküldés a fő-letét által:
KWIZDA FERENCZ JANOS,
osztrák cs. kir. és román kir. udv. szállító kerületi
gyógyszertára Korneuburgban, Bécs mellett.

Szávost Alphons

magkereskedése
Budapest, Arany János-utca 11.
Árjegyzék
kivánatra ingyen és bérmentve

VASÁRNAPI UJSÁG

11. SZÁM. 1890. BUDAPEST, MÁRCZIUS 16. XXXVII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre — 6 * Csepán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt fél évre — 4 * Csepán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt fél évre — 3 * Külföldi előfizetésekre a postalgazdálkodásról a Magyar Posta által megfizetésre kerülő pótdíj is csatolandó

A MINISZTERELNÖKI PALOTA.

Ős Buda várának azon a terén, a hol hajdan Hunyadi Lászlót lefejezték, a hol állott vala Szent György kápolnája, a hol palotát birt Palóczy György érsek és mellékirályok gyanánt uralkodtak Bakács Tamás esztergomi érsek, valamint Gara nádor uraimék, és a hol később

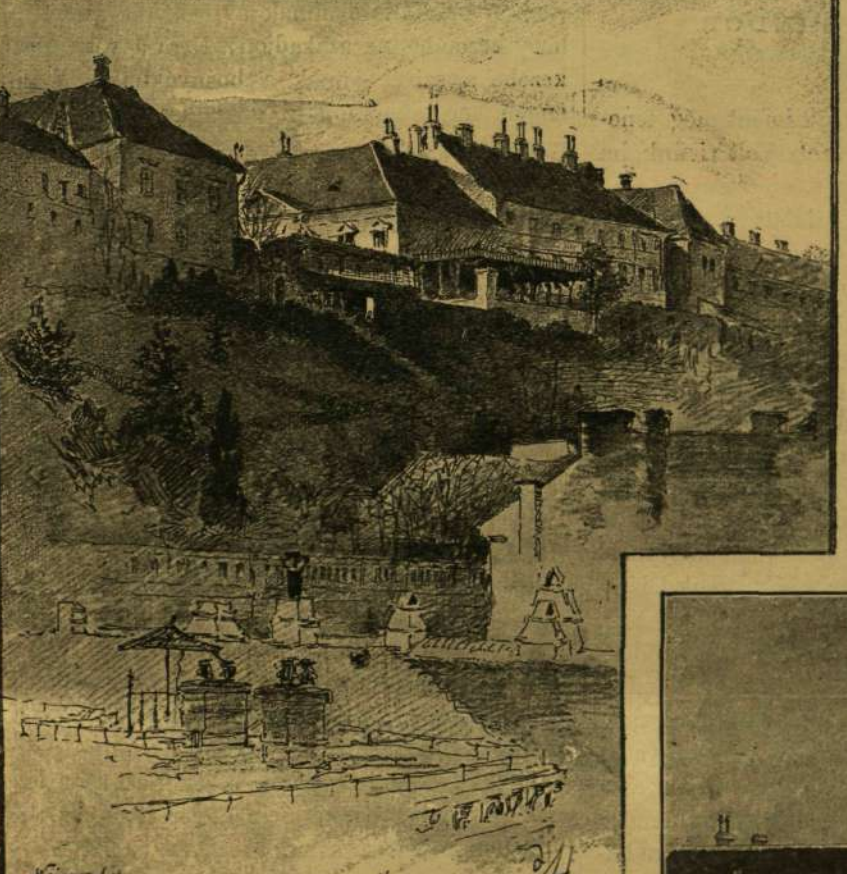
Hazánk millióinak tekintete függ e házon, mert ott van összpontosítva az ország intézkedő hatalma, — s természetes, hogy tudva ezt, a ki igénytelen homlokzata előtt elhalad, olyan érzés hatása alatt áll, hogy képzelete előtt hatalmas oszlopcarnokká nő az egyszerű kapualja, márványfényt ölt a porhanyós vakolat, s természetesen tartja, hogy ez a ház nem lehet egyszerű miniszterelnöki «lakás», de okvetlenül miniszterelnöki palotának kell azt tartania.

E palotának története, abból az időből, a midőn még a politikai élet súlypontja ide helyezve nem volt, fölötte egyszerű és rövid. 1806-ban épült, annak a Sándor grófnak a rendelkezéséből, a kinek híres lovas bravourjai megörökítették a nevét, a midőn az emeletre föl-mászott lóháton, vagy a Duna zajló jégtábláin szökdecseltette át papirját Budáról Pestre.

Sándor gróftól megvette a palotát egy Zichy gróf, attól Pallavicini Alfonz örgróf, a ki aztán hitbizományi birtokrésztévé tette. Mint ilyen váltotta magához az állam, adván érte 150,000 frtot, és két telket, a melyek aztán helyettesül szépen beleillettek a hitbizományba is. E telkek egyikén kecses kis palota épült az Andrássy-uton, ugyanazon Petschacher tervei szerint, a ki tavaly halt el in-fluenzában.

Időközben hire járt, hogy primási palotának akarja megszerezni az esztergomi érsek, de már akkor az állam megvette és miniszterelnöki palotának szánta. Előzőleg a provizoriumok idején azonban gróf Coronini Cronberg Konrad, mint országos főhadparancsnok, lakott benne, azután pedig bérház volt.

1867 elején költözött bele az első magyar miniszterelnök, Andrássy Gyula gróf. Akkor államköltségen beburorták az összes termeket elég gazdagon, de nem valami különös műtűléssel és minden műkincs díszítése nélkül. Andrássy, a gavallér főúr idejében zajos napokat látott a várfoki ház. Voltak estélyek, lakomák; általában az erkélyes, tükrös nagy-teremben, mely a kapu fölött van, szemközt a fegyvertárral, sokkal többször volt társasága, mint a Dunára néző kisebbik salonnak, a hol a minisz-

A MINISZTERELNÖKI PALOTA ÉS KÖRNYÉKE A BUDAI DUNA-PARTTÓL TEKINTVE. — Híry Gyula rajza.

(Egyfelől a fegyvertár épülete és a pilló-költés üveges indája, másfelől a miniszterelnöki palotával folyosó által összekötött városi ház épülete.)

A MINISZTERELNÖKI PALOTA FŐHOMLOKZATA.

terü tanácsokat szokták tartani. Andrassy feje maga egy egész káptalan volt, s bár külső izgónysága daczára sokkal nyugodtabb természetel bírt, mint általában hitték, tanácskozni nem sokat szeretett, mert inkább a tett embere volt.

1871 ben, mikor gr. Andrassy Gyula, a ki nem külügyminiszter Bécsbe a Ballhausplatzra költözött, helyét e palotában gróf Lónyay Menyhért foglalta el, s ő, bár rendkívüli szorgalmu miniszter volt, a társas összejöveteleket szintén nem vetette meg, meghonosítván a kolbász-estélyeket, és Bismarck módjára salonsképe tőven ezeken a sört.

Utána 1872 végén Szlavy József lett a miniszterelnök, a ki azonban nem költözött be a palotába, 1874-ben pedig Bittó István, a ki nem követte nőten elődje példáját s nem egészen egy évig tartó miniszterelnöksége alatt lakója volt a palotának. A Deák-párt és balközép közt létrejött fuzió alkalmával, 1875 márcziusában, Wenkheim Béla báró foglalta el Bittó helyét, de a nemzeti kaszinó épületében volt lakásából nem költözött át. 1875 októberében Tisza Kálmán költözött be a miniszterelnöki palotába, hogy csaknem tizenöt éven át állandó lakója legyen.

A hatalomról most lelépett miniszterelnök a talált burzozaton, berendezésén, — melyet 1867 óta csak egyszer tatarozgattak ki, — semmit sem változtatott. Csopán annyiban gazdagította a palotát, hogy azokat a remek gobelin-butorkat, a melyeket még Mária Terézia adott a bécsi magyar háznak, lehozatta a palotába, magukat a fali gobelineket azonban meghagyta eredeti helyükön. S így tizenöt éven át a palota belseje mítsém változott: nyugodt, egyszerű maradt, mint volt, bár mégis nyert díszében egyszer, midőn egy díszétől megfosztották: a nagy, aranyozott kékfejtű sást, mely — mint a tulajdonos, Pallavicini ögróf családi ezimere — homlokzatának erkélyén terpeszkedett, levették onnan, s helyébe Magyarország czimerét tették.

Tisza Kálmánnal se lett zajosabb a palota. Állásának jelentőségét nem annyira a külső reprezentációban, mint a szakadatlan munkában kereste. Az ő idejében a nyilvános jellegű estélyek sora rövid volt, és csak rendkívüli alkalmakra szorították. Ily alkalmak voltak a nemzetközi statisztikai kongresszus itt ülésezése, az országos kiállítás, Rudolf trónörökös azon látogatása, melyben ifjú nejt fővárosunkban legelőször bemutatta, s a házi gazda miniszterelnökségének tíz éves jubileuma. Ezeket túl a palota élete megőrizte zajtalan polgári jellegét, és csak a kihallgatások, miniszteri tanácskozások, értekezletek s küldöttségek fogadása alkalmával költözött bele nagyobb élénkség. A Dunára néző s a fővárosra elragadó kilátást nyújtó vas szerkezetű terrazon, melyet Tisza Kálmán az addigi faerkély helyére állított, csöndes esténként a miniszterelnök családja s bizalmasabb barátainak köre találkozókoronként. A palota egybekben nem ütött el attól a nyugalmas, csöndes hangulattól, mely Buda ősi várát állandóan jellemzi, különösen akkor, mikor a királyi udvar nincs jelen.

Két képünk a palota külsejét mutatja, egyik a homlokzatát tünteti föl, a III. Károly idejébéli fegyvertár-épülettel tekintve, a másik a várhegy aljából, a budai Duna-part egyik épületéből nézve, mely utóbbi nemcsak magának a palotának dunai oldalát, de egyfelől a fegyvertart és a sikló ivéges indulóházát, másfelől a palota mellett levő várszínházat mutatja.

Érdekesnek tartjuk ezekkel kapcsolatban időszaki rendben idejegyezni Magyarország azon miniszterelnökeinek névsorát és hivataloskodási idejét, a kik 1867 óta foglalták el e díszes polcot, s kik közül, mint említők, csak Szlavy József és báró Wenkheim Béla nem voltak a palota lakói. A miniszterelnökök ilyen rendben következtek egymásután:

Gróf Andrassy Gy. 1867 febr. 18. — 1871 nov. 4.
Gr. Lónyay M. 1871 nov. 14. — 1872 decz. 2.
Szlavy József 1872 decz. 2. — 1874 márcz. 22.
Bittó István 1874 márcz. 22. — 1875 márcz. 2.
B. Wenkheim B. 1875 márcz. 2. — 1875 okt. 20.
Tisza Kálmán 1875 okt. 20. — 1890 márcz. 13.

NÉVNAPOM.

Megértem újra névnapom.
S magamnak én elmondhatom:
Sokáig élj! az Isten áldjon!
A hogy csak tudsz e rongy világon...

Végy egy pohárt kezembe,
S a multakat felevede,
Igyál, ilyál...
Szivedből így a bú kiszáll!

Zúg rád az élet zord szele,
Szíved sebekkel van tele.
Be sem hegedt jól még az egyik,
A másik már sajogni kezd itt.
Ne bánd, ha fáj is az ma,
Sebnak van itt tapasztása.
Igyál, ilyál...
Szivedből így a bú kiszáll!

Szívbem fakadt reményidet
Egy durva kéz ha tépi meg,
S szétszórja tépett rongyait, s te
Hitet, reményt, mindent veszítve,
Búsán hajdot fejed le,
És könny szökik szemedbe:
Igyál, ilyál...
Szivedből így a bú kiszáll!

Csalódsz a szívben? mely feléd
Kínálva szórta mindenét...
S egyszer csak ott hagytott magadra,
S mint pusztá tájon lombtalan fa
Ugy állsz villámra várva,
Sötét bánatba, gyászba...
Igyál, ilyál!
Szivedből így a bú kiszáll!

A bornak habzó nedviben
Sok zaklatott szív — megpihen...
S oda lent a kancsó fenéken
Sok tört remény hajt újra szépen...
Bú-bánat összetörve
Ott lenn marad örökre...
Igyál, ilyál...
Szivedből így a bú kiszáll!

DÜMÉNY JÓZSEF.

JÁHEL.

ELBESZÉLÉS.

Irta BAKSAY SÁNDOR.

(Folytatás.)

Újra katonák lettünk, a kik imént még fenevadak és földi giliszták voltunk. Volt vízünk, ha nem is fürdésre, de elégségig.

Én egész nap pihentem, mialatt az egész század tüntetve ostromolta a folyót, azért is, hogy nyugalmunk gyauen ne keltsen az ellenségben, és azért is, hogy kifárasztva, s ne legyen kedve éjszaka éberkedni, mikor én újra leszálok.

Mert újra leszálltam, még pedig korábban mint tegnap, s egygyel többet is fordultam, mivel segítségem is akadt, ki jól előmbre jött, átvette terhetem, és a lajtot is lejjebb gördítették.

Akkor sem történt semmi bajom. Csak a másodiki fordulónál akadt egy kis sorom, hogy majd odahagytam a fogam. Mikor a bosnyákok lejárójához érve a szokott módon víz alá buktam, fejem egyszerre egy kemény tárgyba ütődött, másik mozdulattal lábaim keveredtek valamibe. Már elfogyott a lélekzetem, - föl kellett magamat vetni, s rossz uszók szokása szerint nagyot vettem magamon, akkor vettem észre, hogy az akadály megmozdul velem s engem gyorsan ragad ki a part felé. Merítő háló volt, a melyet rudjánál fogva most sebesen rántott ki egy óriás bosnyák, s én ott vonaglottam előtte félig vízben a gerincz-fák szövvényei között. Egyik kezével torlonk kapott, a másikkal kötelemet kapkodta be, melyen a tömlőim usztak utánam.

Tudtam, hogy életem van kockán, derékon kaptam a bosnyákokot. De a legényembernek csak a szája nagy, legfeljebb a bátorsága; ereje semmi egy férfhoz képest. Az ölelésemre meg sem mozdult, — különben is a vízben álltam, s így alig értem a derekáig; csak az ujjai mozdultak egyet a torkomon, hogy tele lett a fejem vérről. Azután megcsóválta, megrázott, mintha földhöz akart volna csapni... de egyszerre tágitott az ujjain, mire én is felnyitottam szememeit. Szemem közé nézett egy pillanatra, azután halk, szomorú hangon szólt:

«Odlazi, odlazi brate! Ne divajno jedan drugog! Voda je bog dao!»

Kezembe adta a tömlőkötélet, s belelökött a vízbe: én csak onnan szóltam vissza halkan rebegve: «Hvala ti brate.» (Köszönöm barátom.) Ennyit tanultam a Gyuritól. Jó, ha az ember köszönni tud kinek-kinek a maga nyelvén. A jó óriás felbátorított, ezuttal nem is usztam lejjebb, hanem átszegtem egyenesen a magunk lejárójának, s onnét még egyszer visszastogtam: «Hvala ti brate!»

A többi fordulónál sem történt semmi bajom. Egészen neki batorodtam. Alig bírtam megállni, hogy hangosan ne kiáltozzam: «Ne divajno jedan drugog.» De meg kellett elégednem azzal, hogy a partokat simogassam uszák közben, s azoknak sottogtam: «Ne divajno jedan drugog.» Igazán abban az egyben minden bosnyákokot megszerettem. Ki is tört belőlem, mert mikor utoljára kapaszkodtam föl, megcsókoltam a körömat, azután felegyenesedtem, s belekiáltottam a bosnyák rengetegbe: «Hvala ti brate!» Meg is kaptam rá a feleletet, mert a következő perczben egy lövés dördült el, utána másik, harmadik: de mind távolból és ártalom nélkül. Mikor elhangzottak, még egyszer átharsogtam: «Hvala ti brate! Ne divajno jedan drugog!» Azután mentem tovább.

Köszönöm az Istenemnek, hogy a Duna mellett születtem. Hogyan káromoltuk, hogyan átkoztuk! — tette hozzá halk töredelemmel. Pedig hát nem ő borította-e be az eget, hogy az én utamat elrejtse az ellenség előtt? Nem ő bocsátotta-e a bosnyákokra azt az álmot, a mit mitőlünk megtagadt? Nem ő szerezte-e azt az ökörfarkkórót, a miben megkapaszkodtam? Nem ő plántálta-e annak a gyökerét mélyen, hogy kezembe ne szakadjon? Nem ő vette-e a kezébe a szívet annak a bosnyáknak? A ki engem meg akart fojtani, de az Isten mást parancsolt neki. Az én ellenségemnek, a kit én soha nem láttam, nem is látok többé. Én fizetek annak meg? Nem az Isten fizet meg? — Az érdemli a medáliát, nem én!

Este felé ötödnapra megérkezett utánunk két század gyalogság és egy kompánia huszár. Gyuri kalauzolásával a ki, mint elbeszélte, jól evett-ivott a gyauatlan bosnyákok között, s hajnalra megszökött tőlök. Csak épen az utolsó őrszemüket kellett lelőnie, különben ő jutott volna zöld ágra.

Le is kapták a tiz körméről, vállra emelték a legények, úgy hurczolták meg a táborban. Hiába kapálózott, hogy ne bántsák a horgas-inát, még most is be van kötve sós-kenyérrel, a kit a bosnyákok rágosáltak rá. Meghordozták, mondom; engem pedig a parancsnok a legénység szemeláttára megölelt, a miért a légvankosát épségben vittem vissza.

Gyuri tisztséget kapott; én pedig ezt a medáliát. A vizért kaptam, nem a véért; mert én vért nem ottottam soha.

IX.

— Most már én kérlek valamit! — szölt a fiu rövid szünet után, mialatt egy nagy pohár vizet megivott. — Mi hír a mostohámról?

— Nem voltál még otthon? — kérdé a jegyző, felelet helyett.

— Először is hazamentem, de minden ajtó zárva találtam; akkor idejöttem egyenesen.

— Bizonyosan a hegyen vannak. Mostohád a falu legtüzesebb gazdája. Aranynya válik a kezében minden, csak a lánya nem, mert az gyémánt.

— Gyémánt? — kérdé a fiú, nekiperulva.

— Bizony gyémánt; még pedig ragyogós.

* «Eredj, eredj, barátom! Ne bántsuk egymást! A vizet az Isten adja!»

Minden szemet elvakít, pedig ugyan nézik ám, ki gyönyörködve, ki irigykedve. Keresnek benne a hibát, de nem tudják, hol kezdjék. No nem a szépségéről szölok; van azon nagyobb istenáldás is. Versenyt kapál, versenyt fon, versenyt arat az anyjával; így hát még csak kisasszonyunk sem csufolhatják, pedig bizony arra rászolgált más oldalról, mert már sok jó kéron kiadott. — Te Péter! most már átvethetné a gazdaságodat, s vele a gyémántot is.

— Még a gazdaságot sem. Nem is úgy bucsuztam el tőlök.

— Ah! Az a kis ablakverés!

— Nem az ablakverés, hanem a mi előtte történt.

— Arról semmit sem tudok.

— Lehetetlen! Hogy én azt a szegény leányt ittass fővel torlonk fogtam...

— Senki se tud róla.

— No akkor igazi gyémánt mind a kettő.

Hogy ők titokban tartják azt, a mivel engem válthatnának, magukat pedig menthetnék. Mert tudom, az egész világ vádolja őket, hogy kitudtak a vagyonomból. Igazi gyémánt. Most már még kevésbé tudom, mitévő legyek?

— Először is kibeköltök.

— Ki ám, de hogyan? Ha parasztleány volnék, tudnám a módját. Követelnék, feleselnék, bírósokodnám egy pár hétig, s mikor jól kifárasztottuk egymást, lassanként alább hagynék, míg összeszoknánk. De én sokat tanultam a katonaságnál. Az altiszti oskolában mindent; a táborban még többet: tüni, engedelmeskedni, és parancsolni. Legtöbbet a békében, olyant, a mit ezer közül egy sem tanul meg a fajtámbul. Látam a tisztjeimet a nők társaságában. Öreg generálisokat, fiatal hadnagyokat, sétatérén, utczán, társaságban, lovaglásban, tánczban; látam rokonaik között és az ellenség asszonyai között; láttam öreg dámmákkal beszélgetve, fiatalokkal enyelegve: de mindig, minden helyzetben egyaránt tisztelettel, hódolattal, gyöngéd finom modorral. A dámmák voltak az urak, ők a szölgák. Ezt tanultam tőlök, s ha közbük állhatnék, tudnék olyan lenni, mint ők. Akármelyik. Félre ne értsen kérem. Ne gondolja, hogy most már produkálni fogom a főhadnagyaimat itthon, s lovagostorral vergetve a pantallón szökrát, karra szedem az Őrséket meg a Viczákot, és úgy sétáltatom a pázsitra. Nem, nem vagyok majom. Megállapodom ott, hogy gyöngéd és udvarias kívánok irántuk lenni: de azt még sem tehetem, a mit odafelett tanultam. Az nevetséges lenne. Ha például én kézesökölva akarék bocsánatot kérni... no hiszen majd fejbe verne érte az anyám. Jáhelről nem is szölok. Meg sem tudok előttük állani...

Kisegítette a fiut a Jáhel asszony érkezése. Mert mikor haza jött a hegyről, s meghallotta, hogy megjött ám a Péter: szaladt egyenesen a helység házához, meg a kapáját is vitte a vállán. — Haj edes fiam! Csakhogy megjöttél! Csak már legalább még egy esztendeig maradtál volna oda! Mit csinálsz te már most itthon? — Ez volt a fogadj Isten; noha máskülönben igen nagy szeretettel megölelte, megcsókolgatta a gyereket. — Mit csinálók, edes szülém? Hát kukoriczát morzsolok most mindjárt egy ősszemarokkal, aztán rátéredepelek; fel sem kelek addig, míg Jáhel is mellém nem térdepel, s egy pohárból nem iszik velem. — Józan fővel mondom, nem úgy mint akkor. Mert még ma nem ittam egyebet egy kanta viznél, azt is csak Bosznia kedvéért. — Én akkor is józan voltam, most is józan vagyok. A mit akkor mondtam, most is azt mondom. — Majd megkérdem én magát. — Nem szabad neki felelni. Tudod, hogy nekünk ebben a faluban nincs rokonságunk, s az

én leányomnak kétszeresen kell vigyázni, hogy szóba ne jöjjön.

— Előbb utóbb csak szóba jön. Ha velem nem, mással!

— Nem kötöm a lányomat senkire, — felelt az asszony. — Nem is ellenzem, ha valakinek kezét igéri. De neked nem. Abban nem gátolok, hogy asszonyt hozz a házhöz, de nem az én leányomat. Anyád vagyok, felelős vagyok érte Istennek, embernek; nem szabad olyan házasságodba beleegyeznem, a melyről méltán azt mondhatnák, hogy én szöttek-fontam.

— No már pedig csak az kellene, hogy én harmadik asszonyt vigyek a házhöz. Annak is jobb lenne malomkövet kötni a nyakára...

— Jobb bizony; kivált ha hajnalban nem tud fölkelni, napestig kapálni, éjfélig gerebelenelni, jégen mosni, egész nap talpalni, és, ha egyéb dolga nincs, a falra ugrászni... rémitgette az asszony a szerelmes fiát. — Addig is pedig kedves fiam, még ilyent találás, nagy bajt csináltál a hazajöveleddel, mert már most hogyan leszünk? Egy földel alatt nem lakhatunk, mert te el vagy urasodva; neked kávé kell, főtt ebéd kell, főtt vacsora kell: arra pedig mi rá nem érünk; én sem akarok kimenni a házból, mert a szegény uram háza az, hát jusson van hozzá; téged sem akarok zsellérségre kényszeríteni, mikor ott a magad háza: megint csak azt mondják, hogy kitudlak a vagyonodból. De hadd mondják, csak magunknak ne legyen ártalmára...

— Azon könnyen segíthetünk! — szölt közbe a jegyző. — Péter öse! ezennel kinevezlek magam mellé irnoknak, ha tetszik. Szállásod lesz ez az iroda, fizetésed minden hétre hat nap, hetedik a ráadás.

— Angyal szölt a jegyző uramból! — felelt rögtön az asszony. — A többire nekem lesz gondom. Így már nem bánom, ha nagykorussítottad is magadat. Aztán leány után is nézhetsz. Akár a papkisasszonyt. Azt is megkapod. Ne félj, nem hozod üres konyhára. Akárkit!

— No majd szétnézek a leányok között. A keedet nem nézem, mert ágy alatt tartja. De a magam háza csak nem lesz zárva előttem?

— Nem mindig, edes fiam. Akár most mindjárt is. Legalább a fehér ruhádat rendbeszedem, — szölt Rákhel asszony örvendezve, s az ajtó mellé támasztott kapát vállára véve, kilépettet a tornácra, maga előtt bocsátva Pétert, a mint illik. Péternek nagyot dobbant a szive, mikor a kisajtón belépett, — mint ha most is hallaná a csattanást, a melylyel a minap bevágta.

Nem. — Tiloscsatogás az, a mit most hall; Jáhel csattogatja. Karsu dereka előre hajol, s míg gömbölyű jobbja taktusra aprózta, a fürgel megzisztíva folytatja le a tiló válujából a hosszu selymekendert.

Az ajtózörrenésre feltekint, felegyenesedik, s a markára csavart kenderrel fut az érkező felé. — No most! — gondolja magában Péter, — egy edes hosszu csók majd elmondja helyettem mind, a mi nekem tiltva van.

De nem minden csók beszél egy nyelven. Az a csók például, a mit a mi vitézünk most a kezére kap, idegen nyelven szól és ámulatba ejti. Mert Péter, míg a tisztjeinek az uri modorát el-lesegette, tapasztalta ugyan, hogy kivált az önkéntes urfiak minden regula ellenére nem egyszer felejtettek egy-egy csókot valami kis fehér kézen, de hogy fiatal vagy éltes dámmák, ha bár a legvénebb generálisnak is kezét csókolttak volna, azt hosszas táborozása alatt soha nem tapasztalta. Már pedig Jáhel, a mint kipirulva eléje sietett, elkapta a jobb kezét, és szépen megcsókolta.

— Edes messzi testvérem! csakhogy itthon vagy már!

A leány bizony piros volt, de nem a tiló-munkától. Eszébe jutott, a mi tegnap este történt. Már mint harmadéve, de neki csak tegnap este, mert azóta nem látták egymást. Igaz, hogy ő kiszaladt akkor a szöbából, de hát mire valók a leányok a fülei, kivált az olyan piczi kis bíbor kagylók, mint a Jáhelé, ha nem arra, hogy bizonyos esetekben a kulcslyukra illeszthetők legyenek. Bizony csak hallott ő valamit abból, s úgy érzi, hogy arra most kellene neki felelnie, ha egyszerre észébe nem jutna nagy álnoksággal kezesök alá rejtjeni a feleletet.

— Nem úgy Jáhelkém! — szölt a magához tért hadfi. — Nem vagyok én Tisztelendő; hanem így ni!

De nem mutathatta meg, hogyan kell; mert a leány, a kezében volt marok-kendert hirtelen két végén fogva a szája elé tartotta. A finom szála-selyem aztán kellőleg megszürve vitte át a nevetős ajakra a nagy indulatot, nyugtatványul egy-két pozdorja szilánkot hagyván a barna bajsuskán.

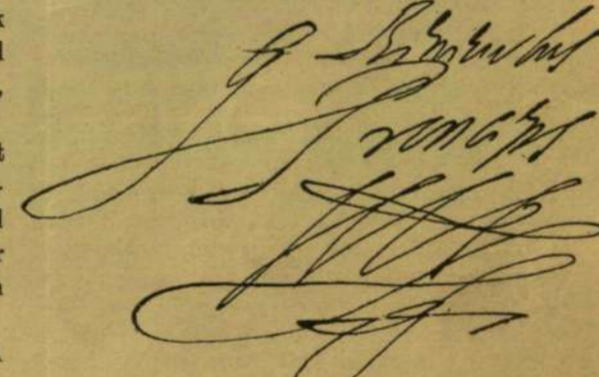
— Hát ezt tanultad te azoktól a szép katriniczás bosnyák leányoktól? — kérdé a lány feddőleg, miközben a pozdorját a két ujjával lecsipegette onnan, a hol fennakadtak.

De tovább nem folytathatták a szemrehányást, mert Rákhel asszony szárazan közbe szölt.

— Eredj lányom, gyúts tüzet.

(Folyt. köv.)

BETHLEN GÁBOR ÉLETRAJZA.

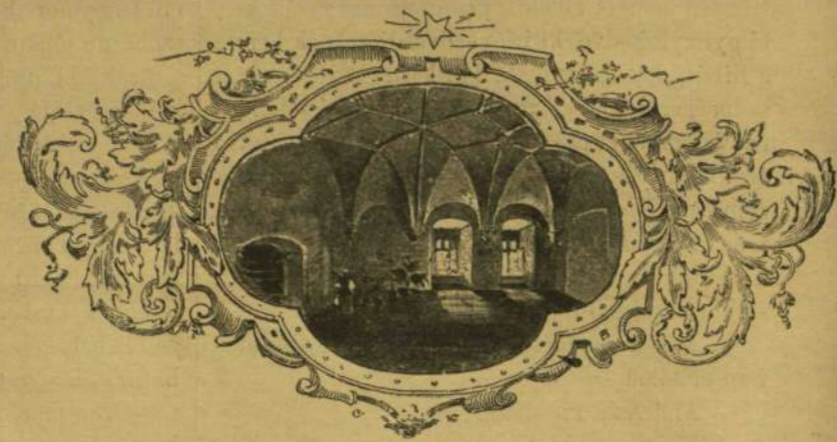
BETHLEN GÁBOR NÉVALÁIRÁSA.

Erdély nemzeti fejedelmeinek sorából magasan kiemelkedik Bethlen Gábor nemes alakja. Már kortársai Hunyadi Mátyáshoz hasonlították, az utóvilág pedig minél inkább megismerkedik nagy egyéniségének jellemvonásaival, minél jobban megvilágítja sokoldalú tevékenységét a modern történetírás, annál érzékenyebben kegyelettal adózik emlékének. Mikor Bethlen Gábor a trónon ült, a magyar államterület már réz három darabára volt szakítva s az ő áldásos uralma ezen daraboknak csak egyikére, Erdélyre terjedt ki. De mégis az egész magyarság nemzeti hőisévé lett, mert azt az országgrészt, melyen uralkodott, a hatalom, az anyagi és szellemi fejlődés olyan magaslatára emelte, minőre az előtt sohasem birt eljutni. Ezzel pedig az egész magyar nemzetnek tett elévülhetetlen szolgálatot. A régibb történetírás Bethlen Gáborban leginkább a katonát és politikust ismerte. De az újabb buvárlatok, különösen Szilágyi Sándor kitünő tudósunk széles körű és eredményben gazdag kutatásai, a levéltárak rejtkeiből rengeteg sok új és értékes anyagot hoztak felszínre, melyek Bethlen egyéniségének ezen mozzanatait is egészen új világításba helyezik ugyan, de belső kormányzatát, tevékenységét a nép anyagi és szellemi kulturája, az egyház, a közműveltség, iskolauy, a nemzeti vagyon gyarapítása, az állami és fejedelmi háztartás rendezése terén is megismertetik s Bethlent, mint embert a legelőnyösebb világításba helyezik. Ez irányban a történetírás a legutóbbi két évtized alatt többet tett, mint előbb két évszázad folyamán.

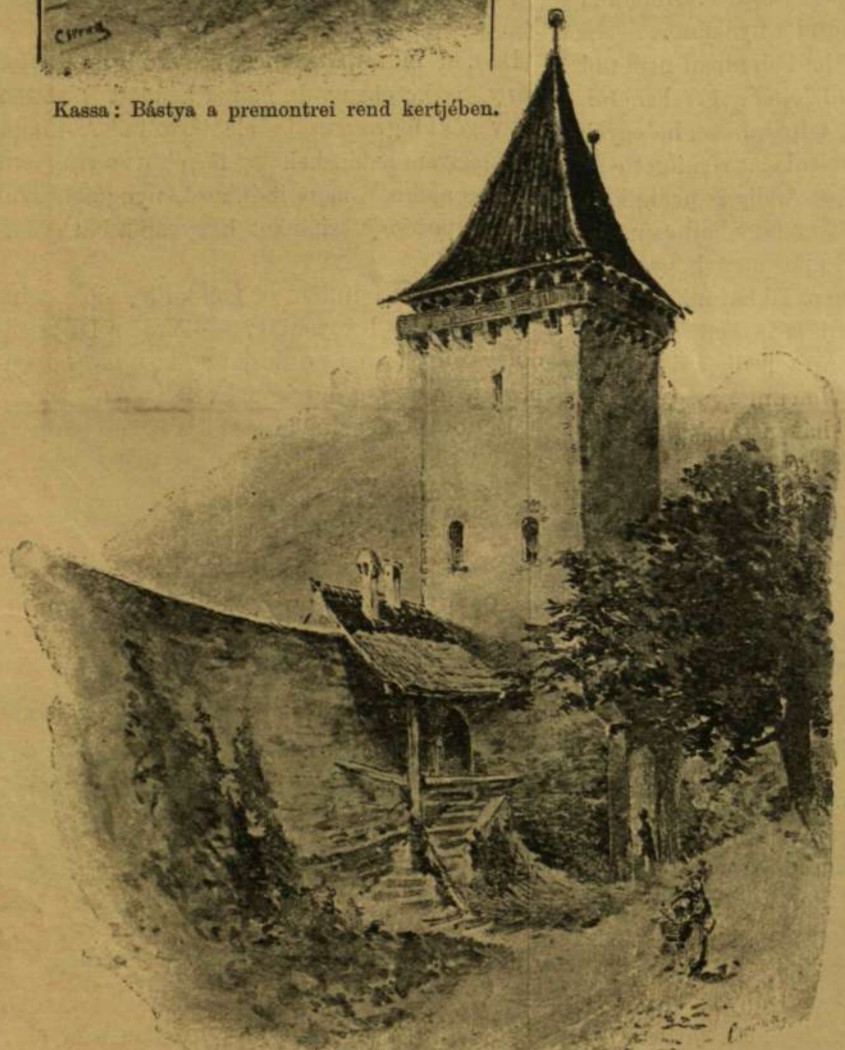
Itt első sorban Szilágyi Sándort illeti az elismerés, ki érdemeit most azzal póvalta, hogy kitünő vállalatában, a Történelmi Életrajzokban, mely történelmi ismereteink népszerűsítésével már annyi szolgálatot tett közműveltségünknek, az

Kassa: Bástya a premontrei rend kertjében.

A szoba, melyben Bethlen született.

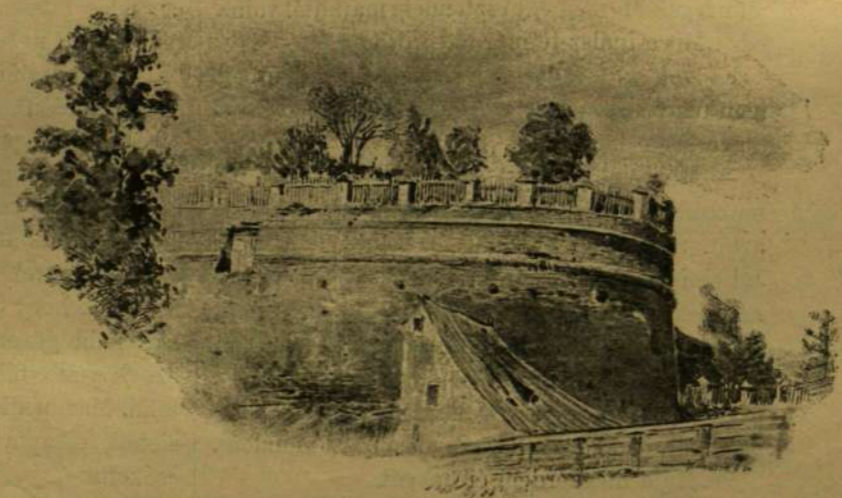

A medgyesi «paraszt-torony», a melyből Báthory Gábor gyilkosait levetették.

CONSILIO FIRMATA DEI vis viribus addit
Vires, sicq. suum protegit usq. gregem.
GABRIEL, en BETHLEN fortunatissimus arte
Bellandi, HVNGARIAE, quæ modo scripta colunt:
Pugnat pro POPVLO, pro RELIGIONE q. pugnat
Pugnat, quæq. potest PARTE iuvare iuvet

Bethlen Gábor. — Egykoru metszet, leghitelesebb arcképeinek egyike.

A nagyszébeni Szoldies-bástya.

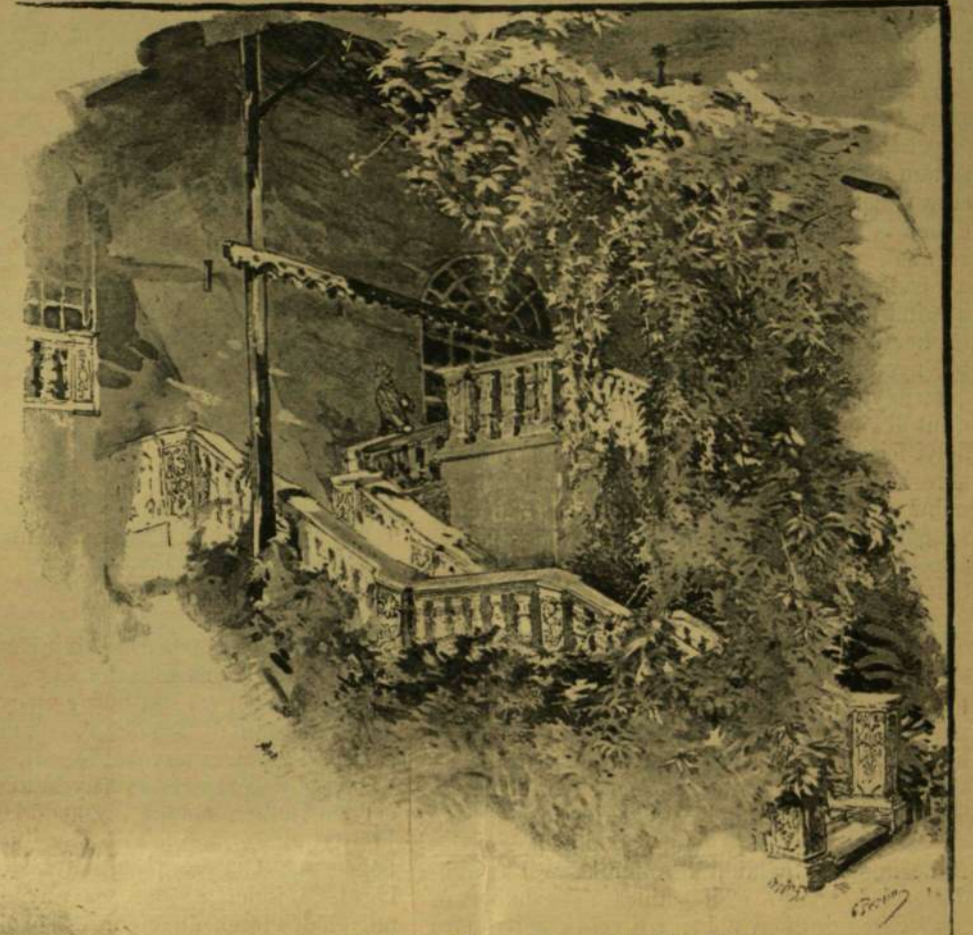

Illye, Bethlen Gábor szülőháza.

BETHLEN GÁBOR ÉS EMLÉKEZETES HELYEK BETHLEN GÁBOR ÉLETÉBŐL

Dampierre, a Pozsony alatt elesett császári hadvezér, a halottas ágyon.

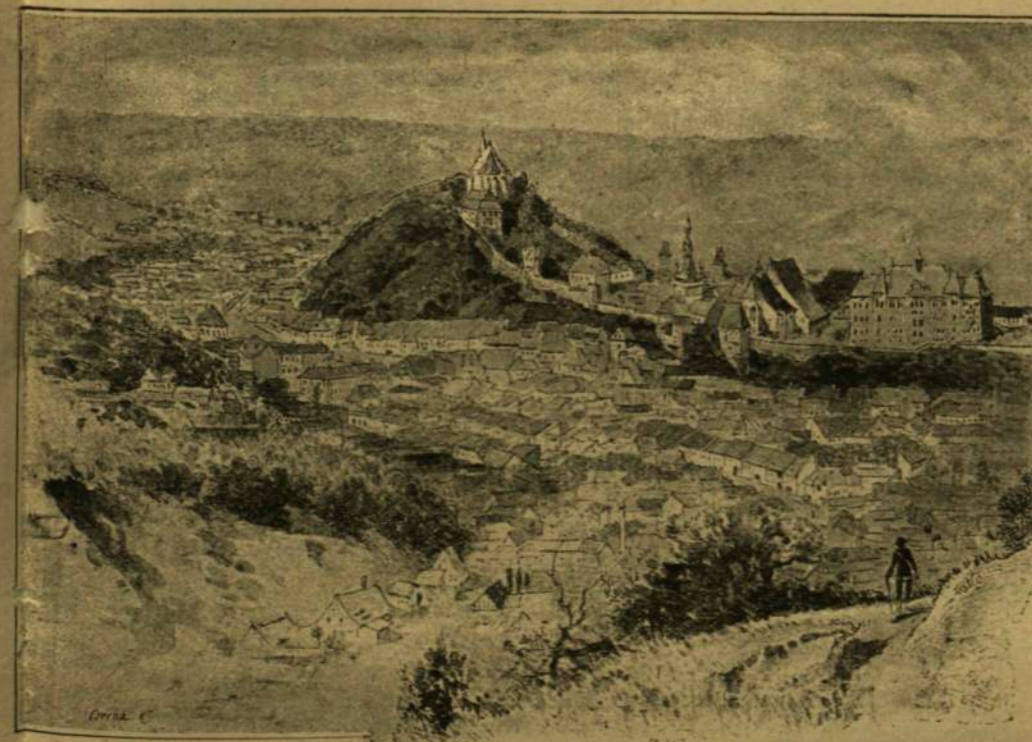
Részlet a «Nagy udvar» épületéből Déván.

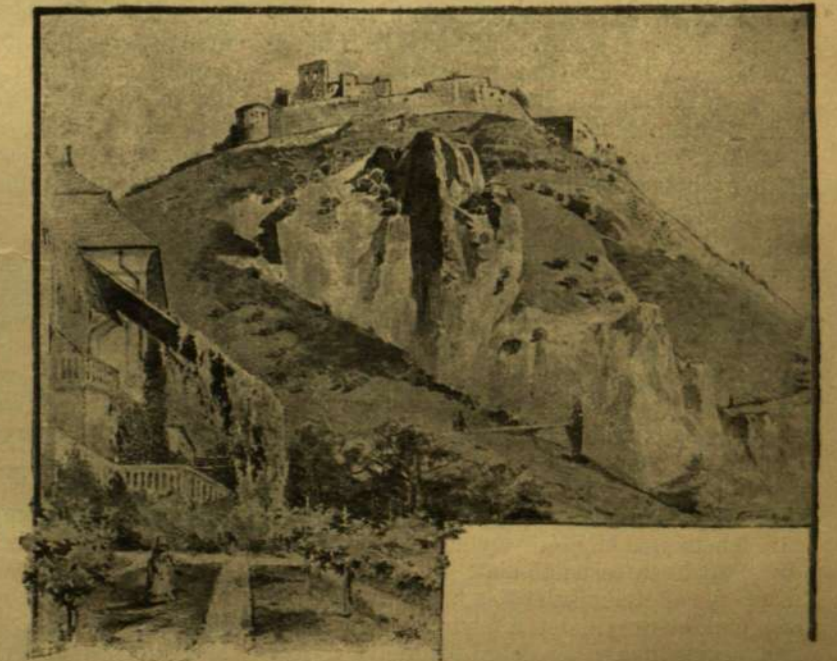
Vajda-Hunyad vára: Bethlen-rész.

Részlet a «Nagy udvar» épületéből Déván.

Segesvár.

Déva vára a «Magna curia» udvarából.

ősök iránti kegyelet ápolásának, közzétette Bethlen egész életrajzát. A vállalat 1890-iki évfolyamának két első füzeté Bethlen Gábornak van szentelve. A munkát Gindely Antal, a magyar származású prágai egyetemi tanár s a harmincz éves háború európai hírvérvárosa s én fordítottam magyarra. Gindely a harmincz éves háború vonatkozó művének eddig megjelent kötetekben is sokat foglalkozott Bethlen Gáborral, ki korának világrendítő mozgalmában kimagasló nemzetközi szerepet játszott, a véres tragédia megindító közeli helyen állt s annak menetét haláláig mint hadvezér és diplomata jelentékenyen befolyásolta. Sőt udvarában annyira összefolytak a nyugati és keleti politika számai, mint akkor egyetlenegy másikkban sem. Az erdélyi fejedelemeinek szövetségét hatalmas államok keresték, mások viszont eszközül akarták használni. Követi Konstantinápolytól Londonig, Prágáig és Moszkváig eljárta, művelt és barbár népekkel alkudozott s Bethlen Gábor annyira bele volt bonyolódva a nemzetközi politika szövetségébe, mint kora egy másik uralkodója sem.

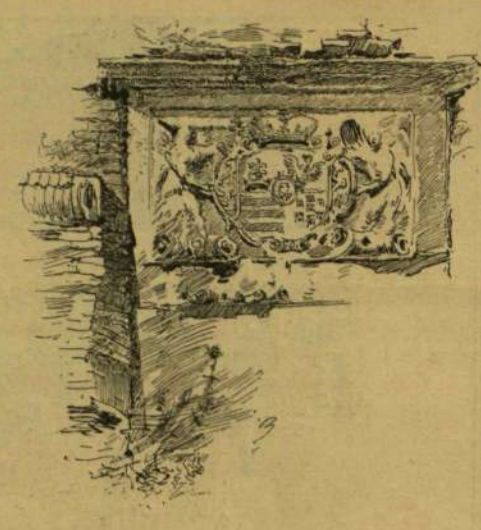
Ezen az okból látszott célszerűnek, hogy életrajzát olyan tudós írja meg, a ki ama kor egész történetét ismeri, az összes ide vonatkozó európai szakirodalmat felhasználja, sőt maga is évek hosszu során át kutat, még pedig olyan levélgyűjteményekben, hová magyar tudósok nem igen alkalmas eljutni. Gindely a legkülönbözőbb cseh, német, birodalmi, spanyol, római és más olasz, francia, dán, hollandi levéltárakban buvárolt, első sorban a harmincz éves háború népe. De minthogy ebben s a vele korltozott járó diplomáciai tárgyalásokban Bethlen Gábor kiemelt részt vett, Gindely Bethlent illetőleg is sok új anyagot gyűjtött, olyat, melyet magyar író nem igen szerezhetett volna össze s mely a magyar tudomány buvárlataival egyetemben föl van használva most megjelent művében. De azért a munka nem a szakembernek, hanem a művelt közönségnek van szánva s alaposan ugyan, de vonzóan s érdekesítően tárgyalja Bethlennek első sorban katonai és diplomáciai tevékenységét s részvételtét kora nagy nemzetközi bonyodalmaiban.

Bethlen Gábor Maros-Illyén született 1580-ban. Még ma is áll udvarház, melyben napvilágot látott s első éveit töltötte. Ösrégi nemesi család ivadéka volt, de szülői nem dicsőíthetők nagy földi gazdagsággal. Csak hogy megajándékozták fiukat olyan adománnyal, mely minden kincsnél többet ér; örökölt tőlük ritka fényes szellemi tehetségek, melyek pár évtized alatt az illyei szerény udvarház szülőit egy ország urává és felvirágoztatójává tették. De csak nehéz megpróbáltatások után juthatott a magasba. Gondos nevelést kapott ugyan, de csak olyat, mint ama kor más szegényebb sorsú nemes ifjai.

Igazi nevelését Bethlen Gábor az élet nehéz iskolájában szerezte, hová már ifjan kellett lépnie, hol azonban gyorsan tudta érvényesíteni tehetségét. Arra a pályára lépett, mely ama harcokban leginkább adott kenyeret és tisztességet a nemes ifjunak: a katonaira. Mára Bocskay-mozgalmakban kezdett előtérbe lépni. Később Báthory Gábor fejedelemhez csatlakozott, kinek igen nagy szolgálatakat tett s ki egy ideig kellően meg is becsülte. Bethlen időközben megpróbált a vagyonos Károlyi Zsuzsannához hozzá méltó hitvestársat kapni.

De az állhatatlan Báthory csakhamar elfordult Bethlentől, kinek élete is vesélyben forogott. Bethlen a törökhöz menekült s minthogy Báthory háborúba bonyolult a szultánnal, ez Bethlennek adományozta a fejedelmi méltóságot, melyre Erdély rendi 1613 ószen alkotmány szerint megválasztották.

Legszébb férfikorában, ereje teljében lett Bethlen Erdély fejedelme s hivatása teljesítését nemcsak a legnagyobb lelkiismeretességgel, hanem ritka ismerettel és tervszerűséggel kezdte meg. Uralkodásának első öt-hat éve természetesen trónja megszilárdításának, uralma meggyökerezésének volt szentelve. Ez pedig a legnagyobb belső és külső nehézségekre ittközött s csak fényes katonai, diplomáciai és kormányzati tehetsége kifejtése mellett volt elérhető. Az előző husz esztendő alatt a legborzasztóbb csapások sújtották Erdélyt és lakosait. Az ellenség tönkretette jóllétét, a folytonos belső válságok megingatták a fejedelmi tekintélyt, megzavarták az államgépezet rendszeres működését, sőt az állam egységét is komolyan fenyegették. A

BETHLEN-CZIMER A NAGYSZEBENI SZOLDISBÁSTYÁBAN.

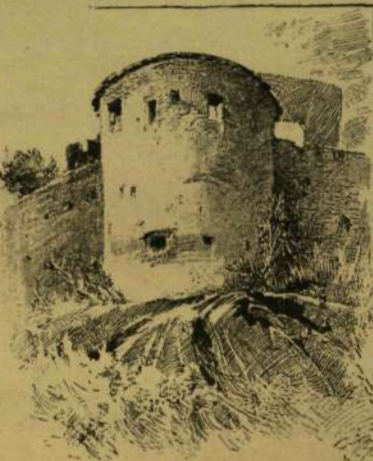
századok még 1614-ben, tehát már Bethlen idejében, külön adóztatni tartománynyá akartak alakítani. Kivülről a bécsi udvar magyarországi híveivel folyton új támadásokon munkálkodott s a török is gyanu terveket forralt. Ez szűfélé baj és veszély közepette érvényesülték a legfényesebben Bethlen Gábor uralkodó képességei. Nehány év múlva trónja szilárdan állt. Erdély belső békeje s szabályos fejlődése biztosítva volt a közélet minden ágában, az anyagi és szellemi művelődés terén átgondolt és sokoldalú reformtevékenység indult meg, sőt a fejedelemtől már elég erősen érezte magát arra, hogy nagy külpolitikai czélok elérésére vállalkozzon.

Erre az 1618-ban Csehországban kitört mozgalmak, melyekkel a harmincz évesnek nevezett nagy világháború megindult, megadták a jó alkalmat. Ezzel kezdődik Bethlen uralkodásának második, még fontosabb korszaka. Egy pillanatra talán habozott, hogy a küzdő felek közül melyikhez csatlakozzék. De rokonszenve, érdekei s a viszonyok kényserítő következményei egyaránt a protestáns táborba, a Habsburg-ház ellenségei közé vitték. Egy nagy nemzeti eszme lebegett szemei előtt. Úgy látszott, mintha a föld ingadoznék a hatalmas Habsburgok lábai alatt; majdnem valamennyi tartományuk fegyvert fogott ellenük, s az európai konstellációk úgy kezdtek alakulni, hogy Bethlen lehetne tartotta a királyi Magyarország megszerzését. E czél érdekében minden katonai és diplomáciai eszközt mozgásba hozott. Hadai előzönlötték a magyar részeket, elfoglalták Pozsonyt és rettegtek Bécsre; kezébe került a szent korona, őt magát az országgyűlés királynak választotta s már csak a koronázás hiányzott, hogy a régi magyar államterületből mindaz, a mi nem a töröké volt, ismét Bethlen kezében egyesüljön. De Bethlen nem koronáztatta meg magát s ezzel éleslátásának, politikai bölcsességének legfényesebb bizonyítékát adta. Nem akart maga és a Habsburgok között örökre áthatatlan úrt alkotni. Sasse-mével a jövőbe látott s még idejében észrevette, hogy sem a magyar urak, sem külföldi szövetségesei nem elegendők a Habsburgok világhatalmi állásának megdöntésére, s hogy meg kell elégednie szerényebb, de elérhető czélokkal. Egymás után kétszer újította meg a küzdelmet s maga mindig dícsőséggel állta meg helyét a harcmezőben. De a mérsékletben mutatta ki bölcsességét, mert mindig olyan időben tudott békét kötni, mely reá a legalkalmasabb volt. Végül is kiadta a szent koronát, lemondott a királyi címéről s megelégedett Kassa és a hét észak-keleti magyar vármegye birtokával, melyeket 1622-ben megkapott, s melyek tetemesen fokozták anyagi erejét és tekintélyét. Ez időbeni küzdelmeit és diplomáciai akcióit Gindely egész életemben és áttekinthetően írja le.

A hét vármegye megszerzésével Bethlen külpolitikájában fordulat állott be, mit nagyban elősegített azon körülmény, hogy ugyanez időben neje, a tisztességes Károlyi Zsuzsanna, meghalt s az alig negyven éves, akkor még meglehetősen egészséges fejedelemtől új házasságra gondolt. Bécs felé szállt pillantása. II. Ferdinánd császár és király ifjú leányainak egyikét óhajította hitvesül s vágyai teljesülése esetén kész volt eddigi politikájával szakítani. Ha előbb török segélyvel Magyarország királyi részeit óhajította hatalmába keríteni, most a király segélyével a török ellen akart fordulni, hogy megtörje az ozmán uralmat

s úgy állítsa vissza Magyarországot egységét. A körülmények erre igen kedvezőknek látszottak; Törökországot ez időben óriási belforradalmak és másféle állami válságok rendkívül meggyöngyítették s egy erős támadás esetén magyarországi birtokait alig tudta volna megmenteni. De Bécsben nem akartak Bethlennek rokonságra lépni. Különösen Eleonora császárné királyné ellenelte a tervet, mely talán leginkább azon hiúsult meg, hogy a császárné leányai még igen fiatalok — 14 és 13 évesek voltak — s így akár az idősebbik és a fejedelem közt is nagyon rökítő volt a korkülönbség.

Bethlen nem Bécsből, hanem Berlinből hozott feleséget. Brandenburgi Katalin hercegnőt vette nőül s ez az összeköttetés ismét a Habsburgok ellenségei közé vitte a fejedelmet. Ez időbeli rendkívül sokoldalú összeköttetéseit a külfölddel, bonyodalmas diplomáciai tárgyalásait s fáradságtalan tevékenységét Gindely igen részletesen világítja meg. De életének utolsó éveiben Bethlen már nagyon erőt vet a betegség, mely 1629-ben sirba is vitte. Nagy alakjának kiválóan katonai és diplomáciai mozzanatait taglalja Gindely, de ezeket oly kimerítően és érdekesen, mint a tárgy fontossága kívánja. Nekem jutott a feladat, hogy a munka utolsó fejezetében Bethlen uralkodói tevékenységét a belügyi államkormányzat minden ágában vázoljam s áldásos uralkodásának legfőbb eredményeit összegezzem. Ez eredmények az anyagi és szellemi műveltség minden ágában igen szembetűnők. Bethlen új virágzásra emelte a súlyos válságok alatt végsőre jutott Erdélyt, terjesztöje volt a tudományok és műveltségnek, apostola a vallásos türelmességnek, fejlesztöje a nép vagyonosságának, s azon időben, mikor a művelt Európa nagy részét pusztasággá változtatták a harmincz éves háború viharai, az ő országa a polgárosodás terén a legszebb haladásokat tette. Így Bethlen Gábor méltán foglal helyet a magyarság legnagyobb jövőtörő sorában.

BETHLEN-BÁSTYA DÉVA VÁRÁBAN.

Magát a munkát Szilágyi Sándor, a vállalat nagyérdemű szerkesztője, ritka fényvel és izléssel állította ki. Az önálló mellékletek és szövegek hosszu sora diszti az életrajzot. Arczékpek, névalírások, levélhasonmások, régi épületek és műemlékek képei kitűnő reprodukciókban sűrűn követik egymást. Különösen becsesek Bethlen arczképei, melyek közül nem kevesebb, mint hat található egykori eredetiek után nagy műgonddal visszaadva az önálló mellékletek közt. De ott vannak a kor összes kiválóbb szereplőinek, Bethlen barátainak és ellenségeinek arczképei, valamint a Bethlennek kapcsolatban álló építészeti emlékek s különböző műtárgyak képei. Képeinek sokasága és szépsége a legújabb Bethlen életrajzot könyvpiaconk egyik legdíszesebb termékévé teszi.

ACSÁDY IGNÁCZ.

VILÁGFELFORDULÁS.

REGÉNY.

Írta VERNE GYULA, francziából ford. HUSZÁR IMRE. (Folytatás.)

VI.

A melyben egy telephonon való beszélgetés Scorbittné Evangeline asszonyság és Maston J. T. közt félbeszakítatik.

Barbicané elnök azt állította, hogy el fogja érni a célját, — és most már a pénzösszeg, a

melylyel rendelkezett, lehetővé tette, hogy azt minden akadály nélkül el is érhesse. Bizonyára nem lett volna bátorsága a tőkepénzeszekhez fordulni, ha nem bírta volna teljes meggyőződéssel a sikert illetően.

Az emberek merész lángelméje tehát végre meg fogja hódítani az éjszakai sarkot!

Ez kétségtelen volt. Barbicané elnök és igazgató-tanácsa birtokában volt a módoknak, hogy sikert arasson ott, a hol annyian hajótörést szenvedtek. Véghez fogják vinni azt, a mit Franklin, Kane, De Long, Nares és Greely nem bírt végrehajtani. Át fogják lépni a nyolcvan-nyegyedik szélességi fokot, birtokukba fogják venni a földgömb ama jelentékeny részét, a melynek tulajdonjogát megszerzték maguknak a legutóbbi árverésen, az amerikai lobogót pedig az amerikai konföderációba kebelezendő harmincz-kilenczedik állam harminczkilenczedik csillagával fogják gazdagítani.

«Izetlen tréfa!» ismétlék folyvást az európai kiküldöttek és pártbívek az ó világban.

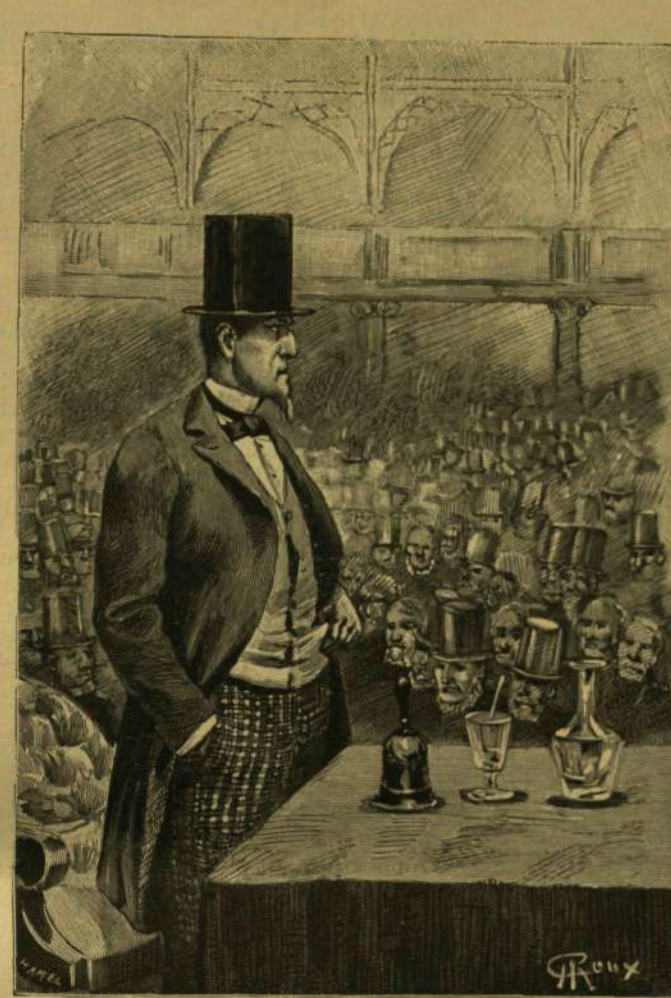
Pedig hát semmi se volt ennél bizonyosabb, és e gyakorlati, logikai, elvitázhatatlan és csaknem gyermekiesen egyszerű módját az éjszakai sark meghódításának Maston J. T. fedezte fel. Ezen egyben, a melyben az eszmék a folytonos forrongásban levő agyvelőanyag közepette fűtek, — ezen egyben született e nagy földrajzi mű és megvalósítása módjának eszméje.

Nem ismételtetjük eléggé, hogy a Gun-klub titkára rendkívüli matematikus volt, — kiérdemültnek neveznök, ha e szó valódi értelme nem volna egyenes ellentéte annak, a melyet neki közönségesen tulajdonítani szoktak. A legszövevényesebb matematikai feladatok megoldása rá nézve csak gyermekjáték volt. Csak nevette a nehézségeket úgy a mennyiségek tudományában, a mely az algebra, mint a számok tudományában, a mely az aritmetika. Erdemes volt látni, hogyan dobálózott a szokásos algebrai jegyekkel, akár betűk alakjában a mennyiségeket vagy nagyságokat jelölték, akár különféle vonalak alakjában ama viszonyt, a melynek e mennyiségek és a velük véghezviendő tudományos műtételek közt helyreállítani kívántak.

Ah! a coefficiensok, a hatványok, a gyökök és egyéb tudományos tényezők! Hogyan ugráltak mindezen jelek a tolla, vagyis helyesebben azon krétadarab alatt, a mely a kezét helyettesítő vas-kampóba volt megerősítve: mert Maston J. T. a fekete táblán szeretett dolgozni. És itt, a tiz négy-szögméternyi térségben — Maston J. T. ugyanis nem érte be csakélyekkel — egészen átengedte magát algebraista váratlona szeszélyeinek. Szám-adásaiban nem apró jeleket és számokat használt, oh! nem! fantasztikus, óriási jelek és számok voltak azok, a melyeket szenvedélyes kézzel szokott leírni. A 2-esek és a 3-asok kigömbölyödtek mint egy léggöly; 7-esi bitófkához hasonlítottak, a melyekről csak egy akasztott ember hiányzott, 8-asai meggörbültek, mint egy pár nagy papszem, 6-osai és 9-esi pedig végtelen hosszu farkaikkal által tüntek ki.

És a betűk, a melyeket formuláinál használt, az *a*, *b* és *c*, a melyek az adott vagy ismert mennyiségeket képviselték, és az *x*, *y* és *z*, a melyek az ismeretlen vagy meghatározandó mennyiségeket jelölték, mily egyöntetűek voltak ezek, különösen pedig a *z*-k, a melyek úgy czikáztak, mint a villám! Görög betűire a π , λ és ω -kra, akár Arkhimedes és Euklides is büszke lehetett volna.

Tiszta és moocsoktalan krétával leírt jegyei pedig egyszerűen bámulatosak voltak: +-jai világosan elárulták, hogy e jegy két mennyiség összeadását jelenti, — a bár szerényebbek, de mégis eléggé hatásokosak voltak. \times -jai olyan benyomást tettek, mint megannyi Szt. András keresztje. —-einek szigorúan egyenlő két vonása valóban a mellett tanuskodott, hogy Maston J. T. oly ország szülője, a melyben az egyenlőség nem üres szó, legalább is a fehér bőrű emberek közt. Rendkívüli arányokban leirt $<$ -ai $>$ -eitől, valamint \leq -eitől nem lehetett megtagadni a nagyszerűségét. A mi pedig a $\sqrt{\quad}$ jegyet illeti, a mely bizonyos szám vagy mennyiség gyökét je-

BARBICANÉ ELNÖK.

VILÁGFELFORDULÁS.

lenti, ez volt a fekete táblán való működésének fénypontja és ha azt egy vizirányos vonallal kiegészíté, ilyformán:

akkor valóban úgy látszott, mintha e vizirányos kar, a fekete tábla határait túllépve, azzal feyegetőznék, hogy az egész világot alá fogja vetni dühöngő egyenleteinek!

És ne higgyék önök, hogy Maston J. T. matematikai ismeretei csak az elemi algebra határáig terjedtek. Nem! Sem a különözeti, sem az integrális számítás, sem a változatos számítás módja nem volt előtte ismeretlen és biztos kézzel szokta volt leírni az integráció jegyét, az egyszerűségében oly megdöbbentő

jegyet, a mely a végtelen parányiságu elemek végtelen összegét jelenti.

De viszont ugyanez áll a Σ jegyről is, a mely véges elemek véges számát képviseli és a ∞ jegyről, a melylyel a matematikusok a végtelenséget jelölték, valamint minden egyéb titokzatos jegyről, a melyet ezen — a közönséges halandók által meg nem érthető nyelv szokott használni.

Szóval e bámulatos ember képes lett volna a magasabb matematika legfelső fokáig felemelkedni.

Ilyen ember volt Maston J. T. Épen azért viseltethettek kollégái teljes bizalommal hozzá, midőn a merész agyának megfogamzott legkibibőbb problémák megoldására vállalkozott! Ezért bízta rá a Gun-klub, a Földről a Holdba kiküldendő löveg problémájának feldolgozását. Végre Scorbittné Evangeline asszonyság, a nagy matematikus dicsőségétől megmámorosodva, ezért érzett iránta a szerelemmel határos bámulatot.

Különbön az adott esetben — vagyis az éjszakai sark meghódítása problémájának megoldását illetően, Maston J. T. nem volt kénytelen az analysis magasos régióba felemelkedni. Az új engedményeket a földszark körüli területekre segítettő, a Gun-klub titkárnak csak egy erőmtani problémával kellett megküzdöni — kétségtelenül szövevényes problémával, a mely lelemes ayes, sőt talán egészen új formulák kitalálását igényli, de a melylyel minden bizonynyal sikeresen fog megkirközni.

Oh! igen! Meg lehetett bízni Maston J. T.-ban, noha a legcsekélyebb tévedés milliók vesztését vonhatta volna maga után. Mióta gyermekfejjel a legelső számtani fogalmakat tanulmányozta,

soha se tévedett egy mikron * ezredrészevel sem, ha számításai valamely hosszúság megmérésére forgott szóban. Ha csak egy tízedes törtszám huszadrezével tévedett volna is, okvetlenül golyót röpít vala gutta-percha koponyájába.

Okunk volt Maston J. T. e nevezetes tulajdonságát különösen hangsúlyozni. Mintán ez megtörtént, lássuk őt most a munkánál, de e czélból vissza kell mennünk néhány héttel.

Maston J. T. körülbelül egy hónappal a két világ lakóihoz intézett felhívás közzététele előtt vállalkozott kiszámítani ama terv elemeit, a melynek csodaszzerű következményeit élénk színekkel eseteli kollégái előtt.

Maston J. T. évek sora óta lakott a Franklin-street 179. számú házában. Ezen utca egyike a legcsodásabbaknak egész Baltimoreban, távol esik az üzletektől, a melyekhez a matematikus nem értett és a tömeg zajától, a melytől irtózott.

Itt szerény lakásban telepedett le, a mely Ballistic Cottage név alatt volt ismeretes. Összes vagonya tűzirtósi nyugdíjából állt és ama fizetésből, a melyet mint a Gun-klub titkára élvezett. Egyedül élt szolgálójával Fire-Fire (Tűz-Tűz) szerezsenel. Ez valóban találó név volt egy tűzirtósi inasnak. Csak hogy a néger kevésbé volt inas, mint tűzér s ép úgy szolgálta a gazdáját, mint a hogy egy ágyut szolgáló volna ki.

Maston J. T. meggyőződésből volt agglégény, azt tartván, hogy a nőtlenség még a legelfogadhatóbb állapot e földön. Ismerte a szlav közmondást, a mely szerint «egy nő hajszál nagyobb terhet képes vontatni, mint négy ökr.» Ennek fogva nem viseltettehő bizalommal a nők iránt.

Ha tehát egyedül élt a Ballistic-Cottageban, annak csak ő maga volt az oka. Tudjuk, hogy csupán egy szavába került volna, hogy egyes magányát kettős magánynyá változtathassa át. Semmi kétség se foroghatott fenn az iránt, hogy Scorbittné Evangeline boldognak érezte volna magát, ha... De eddigelőleg legalább Maston J. T. nem érezte magát boldognak, ha... És bizonyosnak látszott, hogy e két lény, a kik — legalább a gyöngéd övegyemen véleménye szerint — egymásnak voltak teremtve, soha se fogja végrehajtani ezen átalakulást, a melyet az egyik fél annyira óhajtott.

A Cottage nagyon egyszerű emeletes ház volt. A verandával ellátott földszinten kis szoba és ebédlő létezett. A konyha és a cselédszoba egy kis mellékeületben volt elhelyezve, a kert felé. Az emeleten volt a hálószoba és a dolgozó-terem; a mely a kertes nyílt. Ide semmiféle külső zaj se hatolt el. Ez volt a tudós és böles ember *Buen retiroja*, melynek négy fala közt annyi matematikai feladvány oldott meg és a melyet méltán irigylhetett volna Newton, Laplace és Cauchy.

Mily különbség létezett e szerény házacska és Scorbittné Evangeline asszonyság palotája közt, a gazdag New-Park városrészen, erkélyes és félig göth, félig renaissance faragványokkal ellátott homlokzatával, gazdag burtorzatu termeivel, nagyszerű előcsarnokával, értékes képtárával, a melyben főleg a francia mesterek voltak képviselve, kettős lépcsőzetével, nagyszámu cselédségével, istállóival, kocsihajzóival, pompás kertjével, nagy pázsitjaival, hatalmas fáival, elegáns szökőkútjaival és az épületek tekintélyes csoportjából kimagasló tornyával, a melynek ormán a Scorbittné kék és arany színű lobogója lengett!

Három angol mértföldnyi, igen! legalább is három angol mértföldnyi távolság választotta a Ballistic-Cottage-tól. De egy külön telephon-sodrony kötötte össze a két lakást és a «Hallo! Hallo!»-szóra a közlekedés azonnal helyreállíthatott a palota és a Cottage közt. Az egymással beszélgetők ugyan nem láthatták, de legalább hallhatták egymást. Senki se fog csodálkozni, ha azt mondjuk, hogy Scorbittné Evangeline asszonyság többször szólította Maston J. T.-t a telephon-készülékhez, mint Maston J. T. Scorbittné Evangeline asszonyságot. Ilyenkor a matematikus meglehetősen boszusággal hagyta ott a mun-

* A mikron optikai mérték és egyenlő egy milliméter ezredrészevel.

EGYVELEG.

káját, egy nyájas «jó napot» hallott és arra dörmögött valamit, a minnek nem épen udvarias hanglegyését a villamos folyam remélhetőleg tetemesen enyhítette. Aztán ismét visszatért problémáihoz.

Október 3-án, Maston J. T. egy utolsó és hosszú értekezlet után elbucuzott kollégáitól és hazament dolgozni. Nagyon fontos munka várt rá, mert hiszen ki kellett számítani azon erőtmitani teendőket, a melyek lehetővé fogják tenni az eljutást az északi sarkig és az örökjég alatt eltemetett kőszételepek kiaknázását.

Maston J. T. egy hétre becsülte azon időt, a melyre szüksége lesz, hogy e titokzatos és valóban szövevényes feladatot megoldhassa, a melynek figyelembe kellett vennie nemcsak az erőtmitant, hanem a mértant, a háromszögtant és az idevágó tudományok legkülönbözőbb ágazatait.

Mindennemű háborgatás elkerülése végett elhatározott, hogy a Gun-klub titkárával senki se fogja ezen idő alatt meglátogatni vagy zavarni. Ez a határozat természetesen nagy szomorúságot okozott Scorbittné Evangeline asszonyság-

* A palaestini vasut, melyet vállalkozó amerikaiak építenek, nemcsak Jeruzsálemet, de Jerichót, Nazarethet és Damaskust is érinteni fogja, hogy a kegyes zarándokok minél több helyet látogathassanak meg kényelemmel.

* A legrégebbi fa Európában a Sommban (Lombardiában) levő régi ciprusfa, mely állítólag 1938 éves s így Julius Caesar korában ültették. A fa 10 méter magas s törzse a földtől 1/2 méter magasságban 7 méter kerületű. Mondják, hogy I. Napoleon is tisztelve őriztette meg ezt a vén fát, midőn a Simponon keresztül készítettett országútja ezen irányban haladt. Kaliforniában Calaverasban még idősebb fa is van, melynek korát évgyűrűi után 2567 évre teszik.

* A fecske, mint azt többszörös kísérlet által megállapították, egy nap 1200 kilométernyi utat többet képes megtenni.

* A közönséges zsebóra 175 különböző részből áll, melyeknek előállítására mintegy 2400 különféle művelet szükséges.

* A szem színének örökölhetésére nézve egy olasz orvos adatokat gyűjtött, melyek eredménye a következő: Ha mindkét szülőnek ugyanazon színű

viráguk 823 fajjal s 84 illatos növényvel, negyedsorban a kékek, 594 faj s csak 34 illatos. A 408 violet színű virág közt csak 13 illatos s a 230 vegyes virág közül 28-nak van kellemes illata.

* A szél erejét villamvilágítás fejlesztésére kitűnő sikerrel alkalmazzák a La Heye foknál levő északi világító toronyban.

* Faczipőket osztogat ki néhány rajnai község oly szegény tanulóknak, kik télen messziről jöve átfáznak; a cipőket csak az iskolákban használják.

* Az igásokrók munkaejét illetőleg Badenben Stockachban érdekes kísérletet tettek, melynél több mint száz ökor vett részt, páronként 30–40 mázsa súlyjal. Egy pár ökor 40 mázsa terhet egy kilométer távolságra 8 perc alatt volt képes elvinni, a leglassabbak 10 perc 40 másodperc alatt. 330 mázsa súlyt lágy uton 1 kilométernyire 5 ókörfogot volt képes elhuzni s 250 mázsanál többet mindenik fogat. A kísérleteknél ostort használni nem volt szabad.

* Hirlapiró tanfolyamot nyitottak nők számára Londonban Hill Emilia és Georgiana nővérek, a «Westminster and Lambeth Gazette» szerkesztőjének leányai. A tanfolyam 3 évre terjed: nyomda-vezetés, korrektorság, gyorsírás, riportérség s a hirlapíráshoz tartozó vagy azzal rokon más tárgyak ta-

HAJTÓRÖTTEK PARTRA SZÁLLÍTÁSA YARMOUTHNÁL.

nak, de végre is bele kellett nyugodnia. Hanem Barbicane elmökköl, Nicholl századossal és társaikkal, a fűrge Bilsbyvel, Bloomsberry ezredessel és a falábú Hunter Tommal együtt ő is eljött délután, egy utolsó látogatást tenni Maston J. T.-nél.

— Az ön munkáját siker fogja koronázni, kedves Maston! — mondá a gyöngéd özvegy az elválás pillanatában.

— Csak aztán ne tévedjen a számításban, — jegyzé meg Barbicane elnök mosolygva.

— Tévedni!... ő!... kiáltá Scorbittné Evangeline asszonyság.

— Ép oly kevéssé fogok tévedni, mint a Teremtő nem tévedett, mikor az égitestek mozgásának törvényeit kiszámította, — viszonázá szerényen a Gun-klub titkára.

Aztán készszoitások, Scorbittné Evangeline asszonyság néhány sóhaja, jósiker kívánások és egyéb udvariaságok után mindenki bucsút vett a nagy matematikustól. A Ballistic-Cottage kapuja bezáródott és Fire-Fire szigorú parancsot kapott, hogy senkit se bocsásson be, ha mindjárt az Egyesült-Államok elnöke jönne is látogatába. (Folyt. köv.)

szeme van, 88:12 arányban valószínű, hogy a gyermekek szeme is hasonló színű lesz; ha azonban szemük színe nem egyenlő, a gyermekek szemében a barna szín mintegy 20 százalékkal felülmúlja a szürke vagy kék színt. A nőknél a barnaszínű szem gyakoribb.

* A legnagyobb szigetek a földön: Új-Guinea, Borneo, Madagaskar, Sumatra, Japán és Nagy-Britannia. Nevezetes, hogy jelentőségük csaknem megfordított viszonyban áll nagyságukkal.

* Csodás haj. A Braziliában lakó kafuzok indiánok és négerkegyülékei s így hajukban úgy a merevség, mint a gyapjas jelleg feltűnő; rendszeren gyertya-egyenesen emelkedik fel hajuk sűrű fűrtökben, mint valami óriási paróka s oly magasra, hogy az ily haj tulajdonosának meg kell hajolnia, midőn az ajtón bemegy.

* Semita muzeumot alakított egy gazdag new-yorki polgár a Harvard-egyetemmel kapcsolatban. A muzeum első a maga nemében s az összes semita népek ereklyéjét gyűjti össze, hogy azok történetét és irodalmát könnyebben lehessen tanulmányozni.

* Az európai kertekben ápolat virágfajok száma jelenleg 4200, de ezeknek alig egy tizedrésze kellemes illatú. Leggyakoribbak (1194 faj) a fehérvirágúak, melyek közt 187 illatos. Sárga virágú a 951 faj, köztük 77 illatos. Harmadsorban állanak a piros

nítatnak benne. Az Egyesült-Államokban már régebben van ily tanfolyam, mely sikerrel működik és számos ügyes hirlapírónót képzett ki.

* A belférgek ellen véletlenül igen hathatós szert talált fel Parisi olasz orvos abessyniai utazásában. A szer igen egyszerű. Reggeli helyett a kokuszdió tejet kell inni s utána annak belét emni meg, mely mogyoró-ízű. A hatás mindenkor bizonyosnak látszik.

* A braziliai köztársaságnak már szobra is van. 13 méter magas talajon álló 3 1/2 méter magas allegorikus alak. Rio Grande do Sul dél-braziliai állam fővárosában állították fel s eredetileg a rabszolgaság eltörlésének emlékoszlopa akart lenni.

* A szív villamosságát most már villamtermékön is ki lehet mutatni. Mindkét kezünket villamérővel ellátott vizes edénybe mártva, rögtön feltűnik a villamos áram jele. A balkézrel azonban ezt előidézni nem lehet, mivel a szív nem szimmetrikus fekvésű az emberi testben. A kutyánál is mutatkozik a villamos áram, ha első- és hátsó lábát egyszerre teszzük ugyanily edénybe. Dr. Waller londoni orvos kísérletei e téren azt bizonyítják, hogy a szívverése úgy az embernél, mint az állatnál nem egyszerre nyilatkozik az egész testben, hanem fokozatosan halad a testen át.

HAJÓTÖRÖTTEK PARTRA SZÁLLÍTÁSA.

Az angol tengerpart egész hosszában már meglehetősen sűrűen vannak egymás mellett elhelyezve az életmentő társulatok állomásai, melyeknek derek alkalmazottjai évenként több ezer embert s temérdek vagyonot megmentenek. Ennek a nemes emberbaráti munkának talán sehol sincs több tere, mint a Dickens regényeiből is jól ismert Yarmouth partjain, melyekre a keletről jövő viharok nagy erővel hajtják a hullámokat s a norfolki tengerpart egész hosszában messzeterjedő homokzátonyok vannak. Minden viharos nap meghozza a maga áldozatait s a mentőknek folyvást van alkalmuk szomorú kötelességük teljesítésére. Caister kis községben, három és fél kilométer távolságra Yarmouthtól északra, csaknem minden kunyhóban a nemzeti mentő társulat tagjai laknak, kik életükben sokkal több embert mentettek meg, mint a mennyi községükben valaha lakott.

Ennek a kis községnek partján történt az a jelenet is, melyről egyik képünk hű vázlatot közöl. Zord életük van ezeknek a szegény embereknek. A házakba vezetett ébresztő óra igen gyakran kényszeríti őket, hogy meleg ágyaikból viharos éjjel felkeljenek s a koromsötéttségben siessenek a tengerpart felé, hol a világító toronynál alkalmazott jelzőkészülék tájékozást ad nekik a fenyegető veszélyről. Felöltözve s csónakjaikba ülve, rendszeren maguk is életveszély között eveznek a már-már süllyedő hajó felé; de viharban edzett ügyességük és gyakorlatuk rendszeren sikert arat s a legtöbb esetben nemcsak az utasokat mentik meg a végveszélytől, de a hajón levő áruk egy részét is.

Midőn nagy küzdelmek között visszatérnek a partra, társaik s a község többi lakosai már összegyülekeznek ott, egy s más apróságot hozva magukkal, hogy a halál torkából kimentetteknek szolgáljanak vele. Velük született gyöngédségük-nél fogva rendszeren a siránkozó nőket szállítják ki először a szárazföldre, azután a férfiakat s végre a vagonból azt, a mit egyáltalában meg lehet menteni. A partvigyázó tiszt rögtön a helyszínen feljegyzi az adatokat a hajótörést szenvedett járműről s az egyes megmentettekről, kik közt mindig van egy-kettő, kit a kiállott veszedelem már lábáról is levert. Hordágyakon s másféleképpen támogatva viszik őket fedél alá s mielőtt el lehet, a Yarmouthban levő matróz-menedékházba, a honnan azután a szükséges felvilágosításokat megadva, hazájukba küldik őket vissza.

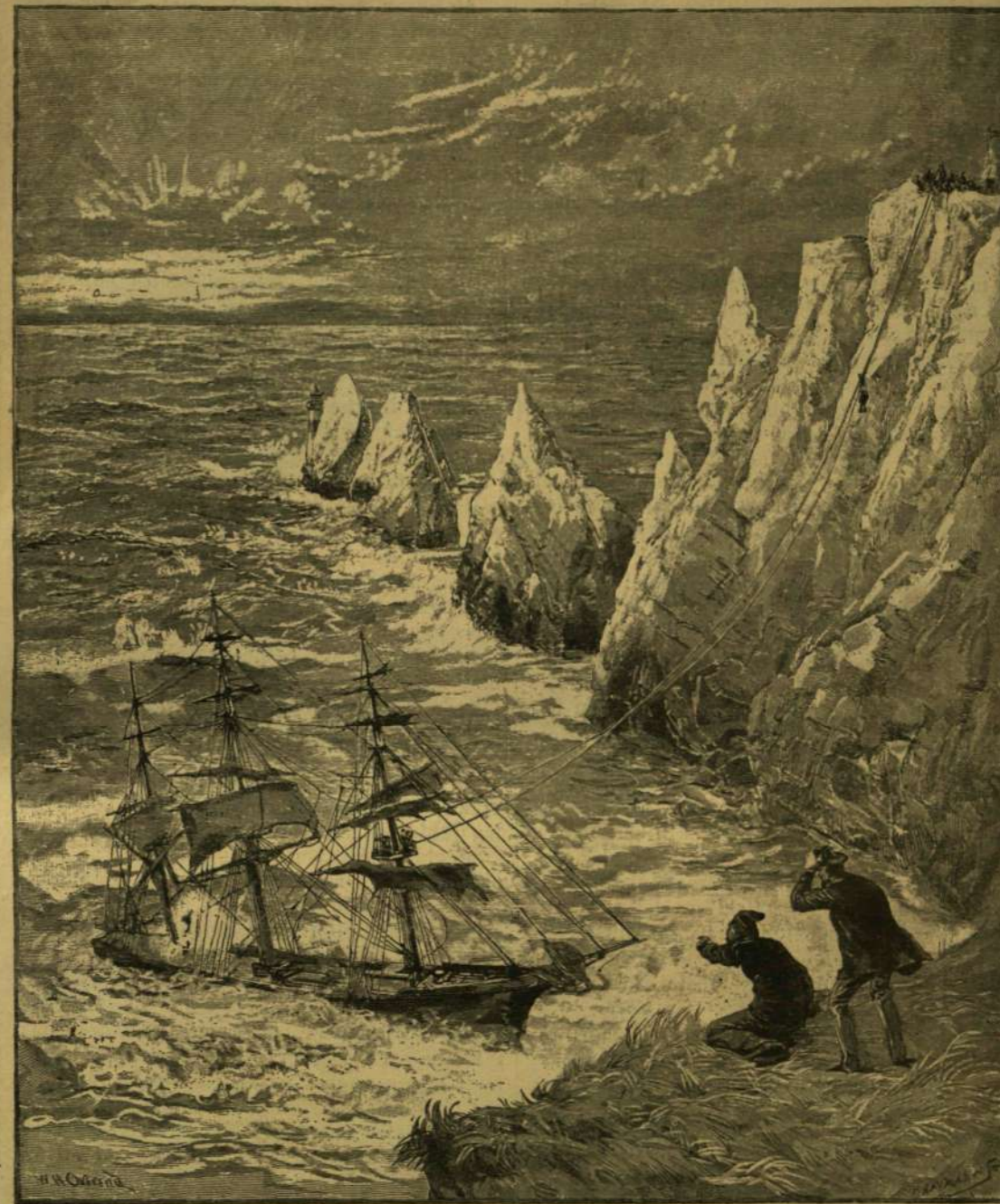
A legritkább mentési módok közé tartozik az, melyet mások képünk tüntet fel egy nemrég történt szerencsétlenség után. A Greenockból való 2248 tonnátartalmu háromárbozos acélhajó, «Irex», Rio de Janeiroból jöve, Wight-sziget partján Scratchall öbölben az úgynevezett Tűsziklák mellett január 25 én éjjel zátonyra jutott. A hajó 34 főből álló személyzete csónakon akart menekülni, de hiába, sőt a kapitány és egy matróz életüket is veszítették. Visszatérve a hajóra, az árbockosárba menekültek s itt hosszú izgatott órákat töltöttek el másnap délig, midőn észrevették őket s a Totland-öböl mentő-csónak jött segítségükre. A rendkívül erős vihar miatt azonban a mentő-csónak nem juthatott el a hajóhoz s ezért más módhoz fordultak. Egy szemközti levő szikláról köteleket vetettek hozzájuk s midőn ezt megerősítették, egyenként húzták át az embereket. Estig már 15 embert megmentettek ily módon, éjjelig mind partra húzták őket. Csak két ember élete veszett el utólag. Az egyik egy szegény matróz, kinek pár nappal előbb egyik karja s egyik lába eltört s így társai segítése daczára sem volt megmenthető.

A másik egy fiatal fiú volt, ki a felső kosárból, 90 láb magasságból esett le a fedélzetre, s kit a tenger hullámai onnan elmostak. A szikla, a hova az embereket vonták, 450 ölnyire volt a hajótól s így valóban csodálatos, hogy az átszállítottak mindenike szerencsésen eljutott a partra. Az eset nagy feltűnést okozott, s febr. 1-én maga a Wight-szigeten edző angol királynő díszítette fel a derek életmentőket.

MÁRCZIUSI NAPOK BÉCSBEN.

(1848.)

Hogy hol lehetett a márcziusi napokban nagyobb a zűrzavar, Bécsben-e vagy pedig Pesten? azt ez időszertint bajos lenne megállapítani; de annyi bizonyos, hogy akkoriban tiszt senkinek

AZ «IREX» HAJÓTÖRÉSE A WIGHT SZIGET PARTJAIN A TŰSZIKLÁK MELLETT. — Menekülés a süllyedő hajóról.

sem jutott ki a bajból oly mérvben, mint az osztrák fővárosban állomásozó magyar ezredeknek és ezek tisztikarának.

Mindössze nagyon kevesen vagyunk már abból az időből; de úgy hiszem, egyikünk sem felejtette el amaz emlékezetes napok veszélyes izgalmaikat.

Metternich herceg, ki eleinte fegyveres erővel akarta elfojtani a mozgalmat, oda nyilatkozott, hogy az olasz, lengyel és cseh ezredek helyett azonnal magyar katonaságot kellene Bécsbe hozatni. Ezt bizonyára nem lehetne oly könnyen elcsábitani, az nem fraternizálna úgy a néppel, mint a német gránátosok. D. gróf, ezredesünk, ki családi összeköttetéseinél fogva naponként megfordult az udvarnál, kezességét vállalt értünk, s így a császári és főhercegi paloták védelme mindenütt a huszárságra lón bízva.

Eleinte elég simán folyt le a szolgálat; de már néhány nap múlva egyes elejtett szavakból észrevettük, hogy a legénységhez valószínűleg a laktanyában izgatott férhetek. Az emberek arról kezdtek beszélni, hogy jó lenne haza menni, a hol nagy a baj stb. Valami Bihari Pal nevű szatmármegyei származásu közember, ki 1848 ban harmincz éves szolgálati jubileumát ünnepelte, mely hosszú idő alatt dévajsága miatt még altszégre sem vihette, azzal a kérdéssel fordult hozzám, hogy hát mire való az a sok aranypaszomántos naplopó a császár körül, ha gazdájukat a ronda diákok ellen sem tudják megvédeni, kik estenként ablakjai alatt lármáznak és garázdálkodnak? Ő is pajtásai — szám szerint huszonöt — úgy elvérték az éhes csúrhén a port, hogy az soha többé feje nem jönne a Burgnak. «Jó lenne, ha ezt vitéz főhadnagy uram a császárnak elmondaná» — végzé Bihari mondókáját, és jókora bagót tömött szájába.

Másnap Albrecht főherceg palotájába jutottunk örségül. Alig hogy bevonultunk a tágas udvarba, a glaciés felül tóduló tömeg beverte a palota ablakait. Nagyobb kihágások elkerülése okáért szét kellett kergetni a tömeget, mely «éljenek a magyar huszárok», «éljenek a magyar testvérek» kiáltásokkal fogadott. Észrevettem, hogy kabátos egyének szivarokat, dohányt és pénzt nyújtottak a huszároknak, kik azonban parancsomra végig kardlapozták az embereket, míg a belső városból érkező gránátosok a rendet szoronszegezve állították helyre. Erre aztán már nem voltunk többé «magyar testvérek» hanem «magyar haramiák», rablók, és gyilkosok, noha egy csepp vért sem ontottunk.

Éjjel őrjáratokat tettünk Gumpendorfban, a Rössauban és a többi külvárosokban, hol a munkakerülő népet különféle szónokok folyvást izgatták; de mielőtt bennünket észrevettek, nyom nélkül eltűntek.

Hajnal felé a laktanyába visszatérve, hol az ezred fele nyergelt lovakkal készenlétben tartott, a főőrségen riadót fújtak. Lamberg Ferenc gróf tábornok, az ezred másod-tulajdonosa, kit utóbb Pesten, mint az országgyalás foleszlatására kiküldött királyi biztost, a dunai hidon agyonverték, Latour gróf hadügyminiszter kíséretében a laktanyába jött. Latour maga elé rendelte a tisztikart. Néhány percz múlva együtt voltunk az ezredes lakásán.

— Uraim — így szóló a miniszter, — válságos idöket élünk; az anarkhia felütötte fejét; a nagy-lelkű fejedelem vérző szívvel látja a rend felbomlását. A bajon csak fegyveres erővel lehet segíteni, mert az ész szavára már alig hallgatnak az emberek.

Tudni akarom önöktől, vajjon számíthatok-e az ezred hűségére? Ne vegyék rossz néven ezt a kérdést; de mai napság minden el kell készülni, és ki tudja, nem rontották-e meg a legénység szellemét holmi lelketlen bujtogatók, kik hetek óta járják végig a laktanyákat.

Latour kérdésére természetesen az ezredes válaszolt, és pedig oly értelemben, mintha az egész dologhoz szó sem férne. Mialatt Lamberg tábornok a tiszteket egyenként bemutatja, a

kapu alatti őrség az uralkodóház valamely tagjának megérkezését jelezte, és csakugyan Lajos főherceg lépett a terembe, egyik hadsegéde kíséretében.

A főherceg, ki akkoriban mindenkiben a koronát képviselte, meglepéssel vette tudomásul Latour jelentését a történetekről.

— A magyarok — mondá a főherceg — soha sem hagyták cserben fejedelmüket és ez alkalommal is tántoríthatatlan hívei fognak maradni. Adja isten, hogy minden jól végződjék; a dinasztia mindig csak a népek boldogságát óhajtja.

A szokások «vívát»-ok után, — minthogy akkoriban an a «hoch» még nem volt divatban, — a magas társaság eltávozott, mi pedig nem a legjobb kedvvel láttunk dolgaink után.

Nemsokára kitűnt, hogy az urak nem hiába tudakozódtak az ezred megbízhatósága felől, mert majdnem naponta fordultak elő szökések a legénység soraiából, úgy hogy végre a takarodót egy órával megrövidítve, azután senki sem távozhott a laktanyából.

Az idegen származású tiszték közül néhányan túlszigorúan kezdtek a legénységgel bánni. Ez ellen mi magyarok erősen felszóltunk, az ezredes pedig az idegeneknek adott igazat. Ezzel aztán megkezdődtek a surlódások a tisztikar kebelében.

Sok bajt okozott Bécsben a hevenyében felállított nemzetőrség tapintatlansága.

Egy alkalommal a proletrák fejükbe vették, hogy a Rengasseban lévő Rothschild-féle házat kirabolják, habár ott a butorokon kívül egyebet alig találtak volna, mert Rothschildék már a párisi mozgalom hírére részint külföldre küldték kincseiket, részint pedig a nemzeti bank pénzébe hordatták. Az napon a Hofkriegsrath épületében az állandó erős őrség fele huszárkóbb állott. Tíz óra felé jelentés jött, hogy a nép a nemzetőröket elkergette, s most a Rothschild-palota kapuját döngeti.

— Jó szerivel kell az embereket elterelni — mondá Prochaska, a térparancsnokságnál alkalmazott ezredes, midőn negyven emberrel a Rengasseba készült. A fegyver éle csak a legvégső szükség esetére használandó.

Trombitászóval lépésben nyomultam előre a végtelen sokaság között, mely a Hof-ot ellepte; de alig hogy az utca sarkáig jutottam, valóságos közáporral fogadtak, mely három emberemet megsebesítette. Erre aztán a parancs értelmében a tömeget gyorsabb ütemben a Graben felé szoritottam vissza. Itt egy órisi alaku munkás hosszú vasruddal a lovak fejét ütötte; ezt *Boldizsár* őrmester megbokrosodott lova elgázolta.

A Rothschild-ház előtt már javában bontogatták a kaput, midőn egérvérő lárna és vívatózás után valaki beszélni kezdett, kit látszólag figyelemmel hallgattak. A magyar származásu dr. *Fischhof* népszónok volt, ki arra akarta a csészeléket rábírn, hogy a tulajdon szentséget tiszteljen tartva, békével menjen haza. Eleinte senki sem opponált, de mire a dolog veleje kiderült, kevés hja volt, hogy a szegény doktort is agyon nem verték. Háromszori trombita-jel után azonnali távozásra intettem a tömeget, és midőn ez nem használt, sőt kalapácsol, tégladarabok és egyéb holmik repültek felénk, a kard élével támadtam. Néhány pillanat alatt tiszta volt az utca.

Ekkor bujt elő az átellenben lévő Windischgrätz herceg-féle palotából dr. *Fischhof* bekötött fejjel. A helyett, hogy erőlyes közbenjárásomért, melynek ezuttal életét köszönhettem, hálával adózott volna, a jámbor atyafi azt állította, hogy a népek esze ágában sem lehetett a rablás, mert szavait végig hallgatta csak akkor kezdtek újból a lármát, midőn a huszárakat meglátták. Ily érvelés ellen hasztalannak tartottam minden további beszédet, és a doktornak jó éjszakát kívánva, ismét visszafelé vettem utamat.

Magától értődik, hogy másnap Bécsben minden utca sarkán a magyar huszárak vérengző kegyetlenségéről beszéltek, kik éjszakai idején a védtelen népet kaszabolták és agyongázolták. Vizsgálatot is rendeltek ez ügyben, midőn a Rothschild-ház félig agyonvert kapusa, nemkülönben az általam különösen megnevezett *Fischhof*, «in camera caritatis» a mellett tanuskodtak, hogy a megtámadott fél mi voltunk, nem pedig a «védtelen nép».

Minden nap hozott valami új bajt vagy keserűséget számunkra, és végtére oda lyukadt ki a dolog, hogy ellenkező akaratu két urnak szolgálni csakugyan nem lehet.

Az udvar emberei azzal gyanúsítottak, hogy nem járunk el eléggé erőlyesen; a Reichstagban pedig folytonosan szidták vadságukért a magyarokat. A mit reggel írásbeli parancsban kiadtak, azt este visszavonták, reggel pedig kérdőre vontak, hogy éjjel miért nem teljesítettük a reggeli parancsot.

Kétséget nem szenved, hogy már akkoriban valami láthatatlan kéz dolgozott a magyar katonai elem ellen, mert más csapattesteknél az efféle bosztantások nem fordultak elő.

Midőn az ugynevezett «márcziusi napok halottjairól» volt szó, a bécsi sajtó a többek közt felhozta ellenük, hogy a vad soldatészka dühögéseire a huszárság fellépése nyújtott alkalmat. Arról persze senki sem beszél, hogy kilencz nap alatt huszonhét ember vált szolgálatképtelenné ködöbálások által, a nélkül, hogy még csak kardot is rántottak volna.

Lajos főherceg a császár nevében megdorgálta D. ezredest embereinek kegyetlenkedése miatt, a miből aztán nekünk magyaroknak bőven kijutott.

Volt azonban olyan idő is, a midőn minden legmagasb dorgálás dacára, mégis csak reánk szorultak.

Az első véres összekoczanás után a Burgban komolyan tartottak attól, hogy a nép első felindulásában tán a császári várakat is meg fogja támadni, habár ilyesmiről szó sem volt. Mérvadó udvari körökben nem bíztak a cseh, olasz és német ezredekben, rólunk pedig már csak azért sem beszélhettek, mivel a nép állítólag dühbe jön, ha a huszárakat valahol meglátja.

Megtalálták azonban a közép-utat, és egy olasz ezred mellé adtak bennünket. Az olaszok nem igen törődtek velünk, hanem szabadon érintkeztek mindenféle csoportokkal, melyek lassanként a Burg előtti tért egészen elfoglalták, úgy hogy az udvarokon keresztül senki sem járhatott. Mi a belső Schweizer-hofban lévén felállítva, csak akkor vettük ki a dolgunk, midőn a gyalogság már alig tudott mozogni, és a szó szoros értelmében egérfogóba került.

Ekkor láttam *Ferdinand* királyunkat utóljára, ki egy első emeleti ablakból kinézve, kezével barátságosan intett felénk. Ő maga bizonyára nem tudott a veszélyről, mely őt fenyegette.

Rövid felelésel és parancsváltás után ismét nekünk jutott a feladat, hogy a formaszorú elzárt utakat megnyitva, a gyanus tömeget eltávolítsuk, mi minden vérontás nélkül sikerült.

Még akkoriban nem hittem volna, hogy rövid hónapok múlva mi vár reánk a saját hazánkban.

Régi honvéd.

A NÉMET BIRODALMI GYŰLÉS SZOCZIÁLISTA PÁRTJA.

A mint látszik, Bismarck szocziálista olajcseppje teljességgel nem hozta meg a kívánt eredményt. Sem az ő, sem császára fáradozásai a munkásosztály helyzetét javítására, nem nyerték meg a szocziálisták támogatását, a kik általában, hogy a kormány törekvései célja nem egyéb, mint a nép kibékítése a személyes despotizmussal, a mi ellenkezik a szocziáldemokrácia programjával. Mikor Poroszország hegemoniája alatt az éjszaknémet szövetség megalakult, a kis német államok féltékenykedése, a nemesség és a vagyonos osztályok visszavonása parancsolóvá tették a német egység nagy államférfia előtt, hogy mint Napoleon a második császárságot, ő is az általános szavazatjogra alapítsa az állami átalakulás művét. Bebel és Liebknecht voltak az éjszaknémet Reichstag első szocziálista képviselői. Majd mikor az imperializmus diadalszekerere feltartóztatlanul rohant előre, Bebel egyedül maradt. De már 1881-ben, dacára az ismételtlen szükségességnek vélt megrendszabályozásoknak, 12 szocziálista tömörült összetartó töredékké, három év múlva pedig 24 ülést hódított a nemzet akarata a szocziáldemokrácia eszméjének, köztük oly kerületeket, mint Hamburg, Berlin, München, Nürnberg, Boroszló, míg végre a most lefolyt választások küzdelmeiből, mint előre látható, a szocziálista párt ismét jelentékenyen megizmosodva, s számban, erőben gyarapodva kerül ki, hogy elfoglalja helyét a törvényalkotás művének.

Bebel az első helyen áll a régi gárda tagjai közt, mely ma megerősödvé vonul be a német törvényhozás csarnokába. Képzeljünk egy legfeljebb 50 éves, közepetermetű embert, rövidre

nyírt korszakkal, barna hajjal, igazi tipikus német vonásokkal, szürke szemekkel és nyájas arccsal. Hangja tisztán és érthetően csendül a legnagyobb hallgatóság előtt is; ékesszólása mindig figyelmet kelt még az ellenkező padokon ülők közt is, a mint hogy valóban Bebel a legnépszerűbb a szocziálista vezérek közt.

Es ez a jelentős parlamenti alak egyszerű iparos, — a legkezdetelegesebb elemi iskolázottsággal. 1876-tól 1885-ig a tekintélyes lipősei *Issleib* és *Bebel* cég tagja volt, de az ostrom-állapot alatt kénytelen volt kilépni a cégéből, melyet tehetségei és vállalkozó szelleme emeltek virágzásra; azután felségserzési pörbe fogatva, ismert köztársasági és szocziálista nézeteiért *Liebknecht*tel együtt börtönbüntetést állott ki.

De a politikai martírság szerepe még korábban kezdődik Bebelnél, 1863-ban, a mikor államfelforgató tanai 3 heti fogságot vontak magok után. Az 1874-7-iki parlamenti ülészek alatt Bebel Drezdában állott újra bíróság előtt felségserzés vádjá alatt, mely alkalommal hat hónapot kapott s az ítélet képviselői mandátumát megürültnek nyilvánította. Ezzel azt érték el, hogy az újra kitűzött választásnál a császárság e megrögzött ellenlábasa több mint háromnegyednyi szótöbbséggel választott meg újra.

A mikor Bismarck, addig a szabad kereskedelem híve, a védvamosokkal szövetségre lépett s ekkép inaugurálta Németország gazdasági politikájának azt az új aeráját, melynek visszahatása monarchiának kivételét oly érzékenyen feyeggette, az 1879-ben beterjesztett törvényjavaslatnak a közvetett adók behozataláról Bebel volt egyik leghevesebb ellenzője, mert hátrányt tartotta ezt a munkásosztály létérdekeire. Ekkor dörögte szemébe Bismarcknak Hamburg város bator képviselője: «Az álarcz lehullott hát. Polytassa így, ha meri, s öt év alatt eljön a mi óránk!» A *Kassandra*-jóslat ugyan nem egészen teljesült, de ma a szocziálista párt valóban számban jelentékenyen gyarapodva foglalja el helyét a birodalom törvényhozásiában.

Bebel magánjellemé különbözően teljesen mosoktalan, ezt még ellenfelei is elismerik. Mint debatter szinte utólrhetetlen, akár a munkásosztály érdekében emel szót, akár a hadügyi budget ellen irányozza szónoklatának fulánkját. S pedig 1866-ig határozottan elítélt minden szocziálistikus törekvést, a melyeknek ettől fogva oly kitartó szószólójává szegődött, úgy a parlamenti küzdeleken, mint vallásos-politikai számos irataiban.

A pártvezérségben Bebellel osztozik ennek tanítómestere együtt töltött hosszú fogságuk alatt. *Liebknecht Vilmos*, — magas, 60 és 70 év közötti férfi. Rendkívül éles szónok, kinek kiméletlen támadásai a kormány ellen nem egyszer kavartak fel már szenvedélyes viharokat. Bebelnél sokkal egyetemesebb műveltségű, sőt valódi, tudós fő, ki anyanyelvén kívül francziánul és angolul írott cikkekben is buzgón támogatja a szocziáldemokrácia ügyét. 1849-ben a köztársaságért harczolt, de a forradalom leveretése után száműzetésbe ment. Mikor egy parlamenti ellenfele ezt szemére lobbantotta, önézetesen válaszolt:

«Igen, ifjúságomban fegyvert fogtam a köztársaságért, s fegyvert ragadték újra a köztársaság ügye mellett, ha a nép mellette nyilatkoznék.»

E korához legkevésbé sem illő harczias fellobbanása társai előtt a «katona» melléknevet szerezte meg számára, s bizalmasai most is szeretik úgy nevezni. Pedig lelkesültsége egészen komoly, ép úgy, mint az ifjú hév is, melylyel eszményeit szolgálja. Az előlki rendreutastásoknak valódi «bête noir»-ja, melyeket záporként von magára, oly kifejezései, mint p. o. az volt, a melylyel a német parlamentáriumot az abszolutizmus «fügefaleveleinek» nevezte. A német parlament, mely igen ritkán alkalmazza a szómegvonást, Liebknechtel szemben nem egyszer volt már kénytelen kivételt tenni antidynasztikus kifakadásaiért.

1878. évig Liebknecht a hivatalos szocziálista lapnak is szerkesztője volt, de mióta a lapot betiltották, a zürichi «Socialdemokrat»-ba küldözi cikkeit s így jönnek azok forgalomba a «földalatti posta» útján. Mikor a kormány megvette mai felhivatalosát, a «Norddeutsche Allgemeine Zeitung»-ot, *Bismarck* egy merész politikai lépést kockáztatott. Ugy *Marx Károly*t, Lassalle eszméi szellemi örökösét s az Interna-

tionale megteremtőjét, mint *Liebknecht*et udvarias hangon hivta fel működésük folytatására, fényes díjazást és fehér lapot kínálva nekik eszméik kifejtésére, csupán azt az egyet kövte ki, hogy a rekonstruált újságban mérsékelt adagokban nyujtsák a szocziális tanokat közönségüknek. Vajjon a gyökeres programváltozást leplezni volt-e célja a kancellárnak, vagy pedig ily módon akarta volna lejártni a két vezérferfit pártja előtt? Ez a kérdés még ma sincs tisztába hozva. Elég azt tudnunk, hogy a kancellár nem ért célt. Sem *Marx*, sem *Liebknecht* nem fogadta el Bismarck ajánlatát. *Marx* Londonban élve nem érezhette meg a visszatartásért, de annál inkább megérezte *Liebknecht*. Később egy parlamenti beszédében könnyekig indulva, könnyekre indítva adta elő üldöztetése tragikus történetét, mely nejét a kiállott lelki gyötrelmek miatt sirba vitte.

Van valami a német szocziáldemokrácia Nestorának vitalköziásí modorában O'Connellból. De George Henry híres művének, a «Progress and

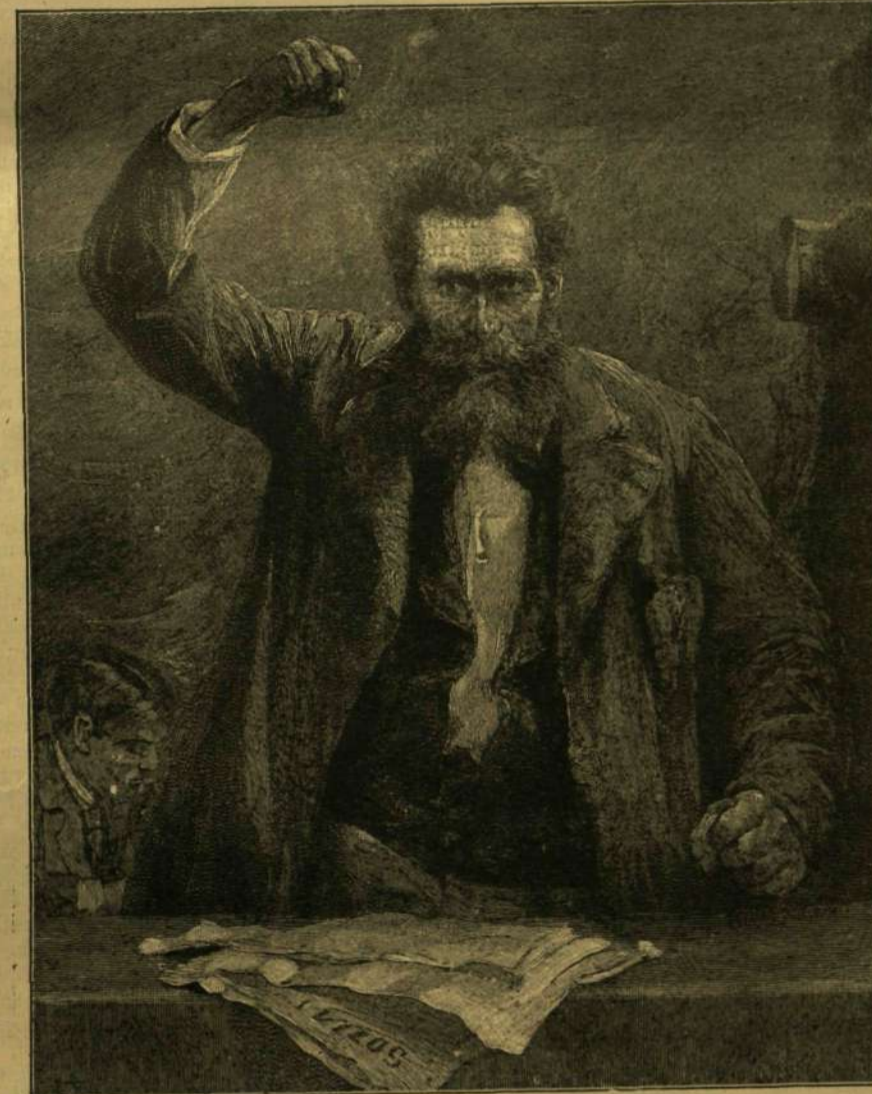
LIEBKNECHT VILMOS.

VIERECK LAJOS.

HASENCLEVER VILMOS.

EGY SZOCZIÁLISTA NÉPSZÓNOK.

VOLLMAR BÁRÓ.

AUER IGNÁC.

Poverty»-nak is előfutárja gyanánt tekinthető Liebknecht 1874-ben megjelent alapos tanulmánya: «Die Grund- und Bodenfrage.»

A német szocziáldemokráciának megvan a maga arisztokrata képviselője is. *Vollmar báró* még csak 40 éves férfi a *Vollmar von Velheimok* ősrégi családjából. Egyik őse Kálmán nevelője volt, a másik III. *Ferdinánd* császár tanácsosa, s a harmadik jeles hadvezér, ki *Ulrich* württembergi herceg által öletett meg a tübingeni béke megkötése után. A jelenlegi *Vollmar báró* 1881. évben került először a birodalmi gyűlésbe. Magas, szép, arisztokratikus tartásu ember, félig franczia, félig német tyusból keverve, csinos IV. *Henrik* szakállal. A német-franczia háboru alatt lábaira nyomorékká téve, azóta mankón jár. E sebesülését követő huzamos betegsége alatt olvasmányát legfőképp a modern nemzetgazdaságtani teoriák képezték, s ezek csábították át a szocziálista pártba a bajor nemesség egyik legrégibb nemzetségeinek sarját.

Legelsőbbben egy befolyásos drezdai szocziálista lapnak lett szerkesztőjévé, mely állást csakhamar politikai fogsággal cserélte fel. 1879-ben a társadalmi felforgatás apostolainak Mekkájába: Svájcba költözött, hol *Motteler*rel együtt meg-

BEBEL ÁGOSTON.

indította a «Socialdemokrat»-ot, a pártnak mindmáig hivatalos közlönyét. Két évvel rá egy szászországi kerület képviselőjévé választotta s a dohánymonopolium ellen tartott szűzbeszéde egyszerre híressé tette nevét. Beszédében nyil-

tan, merészen kitézte a forradalom zászlóját, melyért a felelősséget azokra náritotta, kik pártja üldözésében mindent elkövettek. *Vollmar* legközelebb áll a nihilistákhoz, s mint különösen veszélyes hírből álló ember, nem is került ki *Bismarck* boszuját, ki őt 1883 áprilijában. Kopenhágából visszatérőben, *Froline* szocziálista elvtársával együtt elfogatta, de csakhamar újra szabadon bocsátotta. A legutóbbi ülészekon át München képviselte.

Az 1885-iki választásoknál *Vollmar* neve rendkívüli mulatságos epizóddal jött összekötésbe. A kormány mindent elkövetett megbuktatására, s annyira ment, hogy falragaszait a rendőrség letépette. Erre a szocziálista párt még erősebben ragasztta fel a dudulákat, úgy hogy nem kis fáradságba került letépnök. A bajor főváros egy utcaszögletén ép a rendnek egy jól táplált öre szorgoskodott e lázító falragaszok eltávolításában, mikor az ellenpárt egy vállalkozó szellemű czédularagasztója agyában gonosz ötlet villant meg. Oda sompolygott a hivatalos foglalkozása közben mi rosszat sem sejtő hatóság

közeg háta mögé, s míg az nagy buzgalommal távolította el a *Vollmar*ot elvető falragaszokat, hátán lógó táskájára odaragasztotta annak párját. A közönség között senki sem akadt, a ki figyelmeztette volna a jó bajor *Mihasz*nt, csak mikor már más helyen kezdte újból hivatalos eljárását, s a suttogás és elfojtott nevetés egyre nagyobb hullámokat vert hátamögött, akkor akadt egy résztvevő kolléga, a ki figyelmeztette a mozgó reklámot a csinyre.

Van még egy más bajor tagja is a szocziálista pártnak: *Glauchau* volt képviselője, *Auer Ignác*, egy egyszerű nyerges-mesterember, a ki azonban Németország legtekintélyesebb szocziálista organumának, a «Freie Presse»-nek volt szerkesztője, s mint ilyen választott meg már ismételtlen a parlamentbe, melyben, különösen az előbbi években, igen tevékeny részt vett. Magas, vörös szakállu, 50 év körüli ember, csengő hanggal, melybe némi bajoros akcentus vegyül s folyékony szónok, kinek annak idején, Berlin ostromállapotba helyezésekor, *Bismarck* önkényuralma ellen tartott három órássá hosszú beszéde nagy figyelmet keltett. A kormány 1881-ben megbuktatta, s Berlinből kiűzve Hamburgban telepedett le; azelőtt egyike volt a párt igazgató

A királyi udvar. A királyné és Mária Valéria főhercegnő e hó 15-ikén utazik el Budapestről. A király elutazása is e napra volt kitűzve, de a miniszterelnökség következtében egy vagy két nappal később fog megtörténni. Ha az újonnan kinevezett kormány tagjainak fölételese vasárnap már megtörténhetik, akkor 5 feléig vasárnap este Bécsbe utazik.

Mária Valéria főhercegnő e hó 12-ikén a nemzeti színház előadását nézte végig. Korniss grófné udvarhölgy volt kísérője. A színházban Váradi Antal «Hun utódok» című regényes történelmi színművét adták. A főhercegnő pontban hét órakor jelent meg.

Nagy tömeg várta a színház homlokzata előtt, de a múzeum-körúti kapunál ment be a színházba a külön királyi lépcsőn ment fel az udvari páholyba. A külön följárat kapujánál Beniczky Ferenc intéző és Paulay Ede igazgató fogadták s kalauzolták föl. A királykisasszony az előadást végig nézte s a kint csoportosult közönség zajos éljenzése közt távozott.

Magyar festők Brüsszelben. A belga fővárosban e hó 9-ikén arckép-kiállítás nyílt meg, melyben e század nagy embereinek arcképei, vagy pedig jeles modern művészek által festett arcképek foglalnak helyet. Több magyar művész is képviselve van. A müncheni «Allgemeine Zeitung» írja:

«Nagy feltűnést kelt a magyar festők csoportja, a kik különben nem szoktak a belga kiállításokban résztvenni, s azért a közönségre nézve az újdonság ingerével bírnak. A magyar arcképfestés nagy élénkséggel tünik ki. Nemes és lovagias, azonban kissé szűkszavú. Így pl. a magyar művészek, hogy földjüket, Liszt Ferencet ünneplik, öt karddal a kezében festették le, a mi ritka kiütésben a híres észre. Brodsky, Benczúr és Liezenmayer jobbra szingszadagságra törekednek. Kiváló képviselők: Vastagh (Mária (Dorothea főhercegnő arcképeivel) és Munkácsy Haynald és Liszt arcképeivel)».

Kitüntetett tudós. Pulszky Ferencet, a kiváló régészt a kíméletes természettani-gazdasági társaság 100 éves fennállásának ünnepére alkalmából tiszteletbeli tagjának választotta s erről meleg hangú levélben értesítette a kitűnő tudóst. Ugyancsak disztagszájra választotta Pulszky Ferencet a müncheni antropológiai társulat is, a régészeti tudományok körül szerzett érdemei elismeréséül.

Nagy adományok. Tornyai Schossberger Zsigmond, ki a tud. akadémiának 10,000 forint ajándékozott, a magyar írói segélyegyletnek és a magyarországi hírlapírók nyugdíjintézetének is egyenkint 2000 forint adott.

Reviczky Gyula siremlékének tervezetét már elkészítette Donáth Gyula szobrász. A sírkő görög lant alakú s fölötte egy könyv felszik: «Magány» felirattal, rajta egy haldokló hatvány. A lanton női alak pihenteti jobb kezét, balkezeében lefelé tartott fátylát tart. A talapzatán az órák alakúak: «Reviczky Gyulának barátai és tisztelői.» «Ki szomorú nem volt, az mind pogány.» A sírkőre eddig 600 forint gyűlt össze. Még 400 frtra van szükség.

HALÁLOZÁSOK.

Kövesdi dr. WENZEL TIVADAR, kuriai bíró, dr. Wenzel Gusztávnak, az érdemes jogi írónak, nyugalm. egyetemi tanárnak és főrendiházi tagnak fia, meghalt 49 éves korában. Az agy tudóst rövid idő alatt a második súlyos csapás éri. Nejét is nem régiben veszítette el. Az elhunyt kuriai bíró a felső bírói kar egyik kiváló tehetségű tagja volt, s csak 49 évet élt. A jogirodalom terén szintén szerzett érdemeket, a magyar magánjogból is hasznos kézi könyvet bocsátott ki. Fia talabár éveiben a zeneszerzés is nagy kedvvel foglalkozott s egy operettjét a budai népszínházban adták elő.

Két öreg színész: LÁNGH BOLDSZÁR és SZABÓ KÁROLY halt meg a közelebbi napokban. Jászai László Boldzsár, mint adólistát végezte életét a biharmegyei Élesden. A magyar színészet történetében névelvél bíró Láng Ádámnak a fia volt, ki Kelemen László első magyar szingagató társulatánál kezdte pályáját s felszabadás színészi jubileumát 1842-ben élte meg a nemzeti színházban. Fia Lángh Boldzsár évekig a legismertebb vidéki szingagatók egyike s kedvelt szalon színész és énekes volt. Írt dalokat s nagyobb senedarábokat. 1872-ben vonult vissza a színészetből. SZABÓ KÁROLY, a vidéki színészet Nesztora, meg a harminczes éveiben lépett a színpadra, s a pozsonyi országgyűlés alatt rendszeren Pozsonyban játszott, hol a követek szerették erős komikumát. Az elagott öreg színész a szingagató évi segélyben részesítette. A fővárosban, a Rókus-kórházban halt meg.

Elhunytak még az utóbbi napok alatt: KÜMMER HENRIK, nagyváradi kanonok, tankerületi volt főigazgató, Nagy-Várádon. — KECELYI ISTVÁN, a szeriták budapesti társulatának tagja, s kedvelt hit-szónok, 59 éves. — MUNKÁCSY JÁNOS, esztergomi tb.

kanonok, garam-újfalusi alesperes-plébános, az egyházi irodalomnak buzgó művelője, Garam-Újfaluban. — NEDÉRCZY KÁLMÁN, Komárommegyének egykori főjegyzője, ki a szabadságharcban is hazafiasan működött, P.-Vérten. — KÜRTHY ANTAL, a főváros társas-köreinek egyik tisztelt férfia, kinek halálát széleskörű rokonság gyászolja, 67 éves, Budapestben; ugyanitt: DELL ADAMI AGOSTON, nyug. törvényszéki bíró, 67 éves; dr. SÖHLHANEK GYÖRGY, a Rókus-kórház legöregebb alorvosa, 77 éves korában; ROZENZWEIG JÓZSEF, magánzó, 94 éves; SCHALLER LIPÓT, a «Hungária» szálloda igazgatója, 63 éves; WINKLE KÁROLY, a főváros budai főkeresztése. — RUCSICKA BÉLA, nyug. pénzügyi tanácsos, az államszámvitelnek magántanára a kolozsvári egyetemen, melynek egyszersmind legrégibb magántanára volt. DOROSZLAY ADOLF, kolozsvári erdőmester, ki mint zeneszerző több dalt, indulót és négyest írt. — BALPATAKY AMBRUS, Eperjes egyik köztisztviselője élt polgára, 74 éves. — BENKŐ SÁNDOR, nyug. huszárkapitány, a sepi-szentgyörgyi «Ferenc József» kórház gazdagondnoka, életének 75-ik évében. — Dr. TELEGI MIKSA, megyei t. főorvos és enyngi járóorvos életének 63-dik évében, Enyngben. — Dr. SCHULOF ADOLF, népszerű agg orvos, 76 éves, Pécsen. — Gelsei GÜTTMANN HENRIK, az ismert nagykereskedő- és vállalkozó-cég megalapítója, a fa-ípar és kivitel nagy aranyú fejlesztője, 84 éves, Nagy-Kanizsán. — HOFFROY TIVADAR, pénzügyi fogalmazó, 40 éves, Szolnokon. — NÉMETH JÓZSEF, aradmegyei nyug. tisztviselő, 85 éves, Tisza-Szent-Miklóson. — Dr. NIKOLSBURGER KÁROLY, Bácsmegeye t. főorvosa, bajai törvényhatósági bizottsági tag, Baján. — BÉRCZY JÁNOS, Arad város rendőrhadnagyja, 56 éves. — LENGYEL ISTVÁN, Szatmár előkelő polgára, életének 74-ik évében. — SCHREIBER ALajos, pozsonyi városi bizottsági tag, a «Pressburger Zeitung» nyomdájának és a Landerer-nyomdának volt tartulajdonosa, életének 67-ik évében Pozsonyban. — SOMOSY ISTVÁN, a debreczeni ipar és kereskedelmi kamara legrégibb tisztviselője, életének 70. évében. — ALTH JÓZSEF, Abauj-Torna vármegye köz. igazg. bizottságának tagja, a felsőmagyarországi népgazdasági kölcsönös hitel- és takarékegyület igazgatója alelnöke, nyug. főszolgabíró, Kassán. — SYRNEVSKY VINCZE, kir. mérnök, 57 éves, Esztergomban. — RÉTHY KÁROLY, ügyvéd, Pécskán. — HERCZEG MIHÁLY, dr. Herczeg Mihály budapesti egyetemi tanár négy éves fiacskája. — Dr. DEMETER KÁROLY, a maros-vásárhelyi ref. kollegium buzgó tanára, 38 éves. — FISCHL GÜTTMANN, a budapesti «Fischl-testvérek» nagykereskedői cég főnöke, 62 éves. — FREYSTATLER VILMOS, tartalékos főhadnagy, 37 éves, Kaposvárt. — Dr. PÜNER KELEMEN, orvos, 97 éves, Nagy-Kikindán. — SZABÓ JÓZSEF, a szegedi városi hatóság volt tagja, 68 éves. — MISSICS VIKTOR, joghallgató, 21 éves, Román-Pécskán.

Vidéky JÁNOSNÉ, a fővárosi felső iparrajziskola igazgatójának neje, szül. d'Egremont Mária, élete 59-dik évében. — Özv. KUTHY LAJOSNÉ, szül. Kalicza Janka, a negyvenes évek kiváló írójának özvegye, Komáromban. — MESSI ANTALNÉ, szül. Angusztn Amália, a budapesti egyetem olasz nyelvtanárának neje, 56 éves. — Özv. VLADÁR JÓZSEFNÉ, szül. Lónyay Sarolta, 78 éves, Bácsfalván. — PETROVICZ ANDRÁS, az aradi gör. kel. szerb esperes-plébános neje, 73 éves. — Özv. FIXEK ANTALNÉ, szül. Zimmer JOZSEFA, 61 éves, Szeniczen. — SZIKLAVÁRY ARANKA, 16 éves, Nagy-Bányán. — BARKÁNY HENRIKNÉ, szül. Szalkay-Schwarcz Irén, gyártulajdonos és hitk. elő-nők leánya, Máté-Szalkán, 22-ik évében.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Kvár. P. I. A kérés — okadatolva — levélben ismételtük.

Sz. B. A «Dimission» ez. költeményt köszönettel vettük, s legközelebb közöljük.

N.-Körös. Vén honied. Legyen szives az eredeti okmányt beküldeni, pár nap alatt visszaszolgáltatjuk.

Mese a vén hercegről. Elég elevenen van elbeszélve; de becsesebb költői tulajdonságok: ügyes mesészővés és jellemfestés, kifejező, erőteljes költői nyelv nincsenek benne.

Emlékül. A megcsalt vagy nem viszonzott szerelem mondatja e szörnyű átkokat? Akár ez, akár az, egyaránt bántó. A népet e tekintetben finom költői érzék vezet, megátalkozza a hülsen kedves anyját, mostoháját, vagy az irigyeket, kik elszólták tőle, de kedveséjára csak áldása van:

«Áldjon meg az én istenem,
Oh kedves hűségteleme!»
mondja a népdal s mennyivel szebb, nemesebb, költőibb ez, mint az átkozódások.

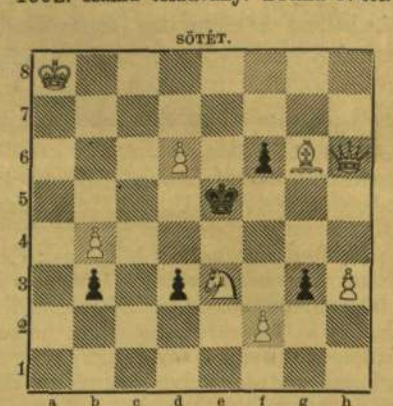
Keringő. Nemcsak hosszúsága a baj, hanem inkább az, hogy tárgyánál és hangjánál fogva nem igen egyeztethető össze a v. U. irányával. A vers ellen különben, bár kétségkívül friss, eleven költői tehetség-ről tanuskodik, érdemleges kifogásunk is van, meséje, vagy ha úgy tesszük tartalma aránytalanul kevés s túlságos sok benne az áradó leíró elem.

Analreónból. Sok eszélolásra volna szükség, hogy a költői forma gyarlóságai, melyek miatt a különben értelmes fordításokat nem közzéhetjük, eltűnjének. A magyar nyelv ellen is fordul elő egy megbocsáthatatlan vétség:

«Vagy hogy kopaszod-e lettem.»
Ez a mai napság szültre használt «nem-e» — féle kifejezésnek még torzabb alakja.

SAKKJÁTEK.

1592. számú feladvány. Drina J.-tól.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

1593. számú feladvány. Oudmore M. H-tól Londonban.

(Első díjat nyert feladvány.)

Világos indul s a második lépésre matot mond.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 9-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Mohó tűz önmagát emészté föl.* (Shakespeare: «Vizkereszt»-jébol.)

HETI-NAPTAR, márczius hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israelita
16V. E 4 Letare	E 4 Ábrahám	4 G Bójt 3. v.	24 Jóram
17H. Gertrud sz. Pat.	Földike	5 Konon	25
18K. Sándor pk. vt.	Sándor	6 Amori 42 v.	26
19S. József Kr. n. a.	József	7 Vazul és t.	27
20C. Joachim hv.	Joachim	8 Teofilak	28 Ant.
21P. Benedek ap.	Bencze	9 Szeb. 40 vt.	29
22S. Oktávián vt.	Oktávián	10 Kódrd és t.	1. N. S. V.

Holdváltásai. ● Ujhold 20-án 10 óra 17 pk. este.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. egyetem-tér 6. szám.)

Farbige Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 7.65 p. Met. — glatt und gemustert (circa 2500 versch. Farben und Dessins) — versendet roben- und stückweise porto- und zollfrei das Fabrik-Depót G. Henneberg (K. und K. Hoflieferant), Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

Köszvényeseknek.

Kwizda Ferenc János urnak, cs. kir. osztrák és román királyi udvari szállító, és kerületi gyógyszerész Korneuburgban, Bécs mellett.

Bizonnyítatik, hogy a badeni helyőrségi kórházban s az ottani katonai fürdő-gyógyintézetben Kwizda köszvényfolyadékja a köszvény különböző alakjainál, névszerint izomköszvénynél, valamint csúsz és idegbajok ellen, éppugy magában, mint hévfürdők támogató szere gyanánt jó sikerrel alkalmaztatott. Baden, 1886 szept. 21.

Dr. Mühlleitner, os. k. főorvos és kórház-vezető. Kwizda köszvényfolyadékja valódiilag minden gyógy-szerterében kapható. — Magyarország fölött: Budapest. Török József gyógyszerüzében. — Föletét: kerületi gyógyszerüz Korneuburgban, Bécs mellett. Szives figyelembe vételül. E készítmény vételénél kérjük a t. közönséget mindíg „KWIZDA köszvényfolyadékát” kérni, és arra ügyelni, hogy éppugy minden palack, valamint a carton is a mellékelt védjeggyel el legyen látva.

MEGHIVÁS
a
„Pesti magyar kereskedelmi bank”
47. rendes közgyűlésére,

mely 1890-ik évi márczius hó 20-án, délutáni 6 órakor a bank helyiségeiben megtartatni fog.

Tárgyak:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelőbizottság jelentése, a mérleg megállapítása, a nyereség felosztása iránti határozat és a felmentés megszavaztatása.
3. Az alapszabályok 53., 56. és 110. §§-nak módosítása.
4. Az igazgatóság kiegészítése, választás utján.
5. A felügyelőbizottság négy tagjának megválasztása.

Az alapszabályok 19., 20. és 21. §§-ai értelmében minden részvényes, kinek részvényei 3 hónappal a közgyűlés előtt a bank könyveiben nevére be vannak jegyezve, jogosítva van a közgyűlésben résztvenni, vagy magát meghatalmazott által helyettesíteni, kinek azonban szintén részvényesnek kell lennie. — A szavazati jog érvényesítése czéljából a részvények, szelvényekkel együtt, az alapszabályok 18. §-a értelmében folyó évi márczius hó 17-ig a bank irodájában az értékpapírpenztárnál leteteendő, hol is az 1875. évi XXXVII-dik törvényzikk 198. §-a és az alapszabályok 45. §-a értelmében a megvizsgált évi mérleg a felügyelőbizottság jelentésével együtt 8 nappal a közgyűlés előtt átvehető. Budapest, 1890 márczius 5-én. Az igazgatóság. (Utánnymot nem díjazatik.)

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A RÉGI MAGYAR NEMES

ÉSZREVÉTELEK

Grünwald Béla. «A régi Magyarország» című munkájára.

IRTA

MOCSÁRY LAJOS.

Ára füzve 2 frt 40 kr.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban kapható

NEMESSÉG. KÉZIKÖNYV NEMESI ÜGYEKBEN.

IRTA

MARCIÁNYI GYÖRGY LOVAG.

NÉGY TÁBLÁVAL.

Ára füzve 1 forint 60 krajczár.

TARTALOM: Előszó. — Bevezetés. — Ősi nemesség. — Katonai arisztokracia. — A nemességről általában. — A magyar nemesség. — A mai magyar mágnási intézmény mint apáról fiúra szálló örökös főnemeli rend. — A magyar nemesi indigenatus. — Ausztria örökös tartományainak nemesi inkoláltusa, illetve indigenátusa. — A nemesi előjogok. — Alapítványképeség. — Ősi próbák, nemességi ezimerapprobációk. — Hiteles helyek. — A dedukció, azaz a törvényes származás bevezetése. — A nemesi levéltárak hiányossága és hanyag vezetése. — Udvari és nemesi méltóságok, melyek csak ősi próbák letétele által nyelhetők meg. — Ulvarképeség. — A cs. kir. kamarási méltóság a nemesi apródi rang és az udvarnál való megjelenés előjogának megszerzéséhez szükséges ősi próba (4 ábrával). — A souverain máltai (johannita) lovagrend (ábrával). — A magyar német lovagrend. — A m. kir. Szent Istvanrend. — A cs. kir. oszilgkezeses hölgyrend, a pápai és udvarhölgyek. — A nemes hölgy-alapítványi intézetek. — A cs. kir. asztalnoki udvari méltóság. — Az arany-sarkantyus rendje. — Az osztrák-magyar érdemelek. — Néhány külföldi nemis lovagrendről. — Címek és ezimezések. — A lovagi cím Magyarországban.

SÉTAPÁLCZA-KÜLÖNLEGESSÉGEK

KELETI BÉLA

Diszműáru raktára

BUDAPEST,

IV., hatvani-utca 18. szám,

Neruda Nándor áttellenében.

Meggy-, angol tölgy-, narancsfa, spanyol-, bors- és tengeri nád, nickel-, ezüst-, elefántcsont-, szarvas- és bivalyszarú fogantyúval, nagy választékban.

Julányos árak.

A «FRANKLIN-TÁRSULAT» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

AZ UJ

MAGYARORSZÁG.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVAN.

IRTA

GRÜNWARD BÉLA.

Ára füzve 4 frt.

A RÉGI MAGYARORSZÁG.

1711—1825.

IRTA

GRÜNWARD BÉLA.

Második kiadás. Ára füzve 4 frt. Második kiadás. TARTALOM: Az önálló állami élet hiánya. — A rendi alkotmány hatása. — A gazdasági s társadalmi fejlettség. — A király. — A főpapság. — A főurak. — A köznemesség. — A polgárság és parasztság. — A külügy. — A főhatóságok. — A hadügy. — A pénzügy. — Közigazgatási viszonyok. — Egyház és közoktatás. — Törvényhozás és országgyűlés. — Az igazságszolgáltatás. — A közigazgatás és a megye. — Nemzetiség és irodalom. — Hangulatok és áramlatok.

KOVÁCS LAJOS.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN

közeletének három utolsó éve 1846—1848.

Két kötet. Ára füzve 4 frt.

A két kötet csak együtt kapható.

A legjobb arczporok

Leichner zsirpora

Leichner hermelinpóra.

E jeles gyártmányok a legmagasabb körökben s a legelső művésznőktől előszeretettel használtak; az arcznak fiatalosan szép virulót külsőt adnak. — Kaphatók a gyárban: Berlin, Schützenstrasse 31, valamint minden illatszertésnél. Valódiilag csak zárt szelecezkben, melyeknek fenekére czég és védjegy van belevésve.

L. Leichner, Berlin
Parfümerie-Chemiker, k. k. Hoftheater-Lieferant.

KÖHÖGÉS ELLEN!

Dr. FÁYKISS

Szepesi kárpát-növény-kivonata egy üveg használati utasítással 75 krajczár. — Szepesi kárpát-növény-ítea 1 csomag használati utasítással 50 kr., kisebb csomag 25 kr.

Mell- és tüdő-betegeknek! 15 év óta a legjobb sikerrel használták a nagy Kristófor Bud pesten, továbbá Török József gyógyszerésznél királyu. 12. Thalmayr és Seitz kereskedőnél, Kozmeister Frigyes utódnál a legi. magyarhoni gyógyszerésztársban.

KÖHÖGÉS ELLEN!

HYGEA HAJ-BALZSAM

Kitűnő hajfartartó. E hasonlíthatatlan készítmény erősíti, tisztítja a hajat; ősz hajnak fiatal szímet és szépségét visszazadja. Nem hajfestő szer — hanem hatása a hajgyökérre irányul. Orvosi tekintélyektől megvizsgálva és ajánlva.

1 palacczkal frt 2.50. — Kísérleti üveg frt 1.50.

Kizárólag Dimitrijevic S. gyógyszerésznél, Aracaban (Franyova), Bánát.

Kimerítő leírások és használati utasítások kívánatra ingyen és bérmentve. 4140

Legujabb vonós népczitera

szabadalmazott.

Ezen legujabb hangszer a hozzáadott utasítás szerint, bárki azonnal megtanulhat, és legott a legsebb zenedarabokat eljátszhatja. Ajánlható tehát mindazoknak, kik csekély összegért élvezetes órákat kívánnak maguknak szerezni.

A vonós népczitera ára vonóval és utasítással együtt 2 frt. Utánvétel mellett a csomagolási költséggel együtt 2 frt 10 kr.

2 frt 33 krnak előleges beküldése ellenében a hangszer bárhova bérmentve megküldetik.

Minden egyéb hangszerokról és hangszer-kellékekről szóló kimerítő képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve megküldetik.

Harmonikáról szó ó képes árjegyzék külön kiadásban. Mindennemű hangszernek javítása szakszerű pontossággal elvégzik. Használt hangszer cserébe is elfogadjatnak.

Sternberg Armin hangszerkészítési ipartelep
Budapest, Kerepesi ut 36. sz. a.

VÉGHLESI VERA-FORRÁS.

Hazánk legtisztább, legolcsóbb és legjobb savanyúsav, égvényes savanyúvize.

VEGHLES-SZALATNÁ-n (Zólyom-m.)
Mindig friss töltésben kapható a budapesti főraktárban: Erzsébet-körút 56-ik szám alatt.
Telephon-összeköttetés.

Számos raktár a vidéken.

A KI NEM TUDJA,

hogy a sok hirdett gyógyszer közül melyik felel meg leginkább betegségének, az kérje azonnal levelező-lapon Richter kiadóintézetétől Lipcsében, a képekkel ellátott "A Betegbarát" című könyvecskét. A hozzá nyomtatott hálalratok bizonyítják, hogy a művecskében foglalt jó tanácsok követése által, nem csak ezren-meg-ezren elkerülték a haszontalan pénzkidrást, hanem még a vágyva-vágyott gyógyulást is hamar megtalálták. A könyv ingyen küldetik meg.

Husvétii kiállítás. Tojások

egész új kiállításnak 10 kr-tól 30 frt-ig rendkívül nagy választékban. Husvétii tojásdíszítések hálygék és gyermeknek számára. Pompa megjelölt tojások az annyira szokásba jött husvétii üntöcséket részint kőből gyengéd, vagy kedveditő természetiek. TOJÁS csinos 10, 40, 70, 100, 1.20, virágfestéssel 75, 1.00, 1.50, 2.00, csinos fonatú 20, 30, 40, 50, atlasz vagy selyem 60 kr., 1.00, 1.50, 2.00, 2.75, kifőtő csibécékével 3.80, csinos porcellán figurákkal 1 frtől 12 frt-ig, csinos üvegéből bronz állványon 1-től 7 frt-ig, faacélon a legfin. kivitelben 3-tól 12 frt-ig, dominóval 50 kr-tól 1 frt-ig, kockával 35 kr., földgömbbel 1 frt, gyűjtemény 35 kr., varró- vagy írő-készlettel 1.00, 2.00, 3.00, csodakönyvvel 35 kr., szoborral 1.00, bával 1.20-tól 2.50-ig, gyermekjátékkal 1.40, 2.75, 5 frt-ig, himzett és festett selyem 1.75, 2.50, 3.75, 5.00, 10 frt-ig, bugyis 25 kr., kuglibólbat állatokkal, ugrósnőrrel stb.

FECSKENDŐ folyton tölhető gombyukibolya 40 kr., róza vagy gyöngyvirág 60 kr., csokorok 60, 80 kr., ibolyacokor — 60, 1.00, tölhető porcellán róza 1.00, vishalán róza 1.00, 1.50, tollas madárkák UJ 2.50, 3.00, 4.00, 5.00, revolver — 70, nikkelrevolver 1.00, nyakkendő 1.20, szivarzipka 1.00, béka — 20, tréfa alak 1.00, szivarozó ember — 85, tölhető elegáns szék UJ 2.50, 3.75, 5.00, óra 1.00, gyűrű jobbjára — 30, szivar illatszerrel töltve — 35, flaconok finom illatszerrel töltve — 35, 50. Ezeknél még sokféle husvétii különlegesség, melyek használatával csak a vevő ismerheti meg.

Postai megírások idején való be- küldését kéri

KERTÉSZ TÓDOR

BUDAPEST,
Dorottya-utca 1.

Szavost Alphons

magkereskedése
Budapest, Arany János-utca 11.

Árjegyzék

kívánatra ingyen és bérmentve

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszté

GYULAI PÁL.

TARTALOM:

Szókészletünk ortholog szabályozása és az iskola. — Ballagi Móróti.
A mai emberbúvárlatról. (II.) — Török Auréltól.
A német bíródommal megalapítása. — Marczali Henrik-től.
A középkori magyar írodalom stíljáról. (III.) — Imre Sándortól.
Az etikai determinizmus elmélete. (I.) Pauer Imrétől.
Az utolsó jurátus. Beszély. — Degré Alajostól.
Költmények. Diadal. Endrődi Sándortól. — Hold nyugta. Leopardi után, olaszból — Radó Antaltól.
Valutánk szabályozása. — Schwarz Félix-től.
A görög háború. — I. y.
Petőfi ismeretlen költeményei 1848-ból. — Ferenczi Zoltántól.
Értesítő: Schlauch Lőrincz; Beszédei. — z. — Alvinczy S.: A Saharában. — u. t. — Szász K.: Úti tárcza. — z. — Bartha B.: Irányelvek a magyarországi kath. egyház autonómiajára részére. J. B. — Krümmel O.; Az óceán. — I.
Megjelen évenként 12-szer 10 innyi havi füzetekben. Előesztési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest.

Alapított 1857-ben.

Steinschneider Jakab

I. cs. és kir. szab. ágynemű-gyáros,
6 es. és kir. fensége Klotild főhercegnő udv. szállítója,
számos kintutetések és szabadalmak tulajdonosa,

BUDAPEST,
Király-utca 79, saját házában,

bátorkodik a tisztelt közönség figyelmébe ajánlani úsan felszerelt raktárát az ágynemű szakmába vágó összes cikkekben, mint közönséges, finom és legfinomabb paplanok, ágybetétek, lőszőr és tengerfű matracok, szalmazsákok, pokróczok és takarók, tollak és pelyhek vasbutorok, továbbá szőnyegek és függönyök, nemkülönbön diván- és asztaltakarók, stb.

A kitűnő hírből álló

WELDLER ÉS BUDIE

fehéremű és kelengye-gyár budapesti raktára.

Minden fajtájú fehéreműek, különösen pedig teljes kihazasítási felszerelések a legmérés- keltebb áron. Rajzok és árjegyzékek bérmentve és ingyen.

VÉR

A Franklin-Társulat kiadásában Bud- pesten megjelent és kapható

Oktatás a gyümölcs-éperfatenyésztésben.

Utmutatás a nép és népok. intézetek számára.

Irtá

Gönczy Pál.

Második bővített kiadás.
Ára fűzve 30 krajczár.

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Hölgypor

La VELOUTINE

Különleges Rizsapor
BISMUTTAL VEGYÍTVE

CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,

PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Nehéz hallást

mindennemű rossz hallást, különösen mackas és idült eseteket, gyorsán és tartósan gyógyít a hallást gyógyító készülék német bir. szab. 39814, angol szab. 5836.

Közelebbiit:
J. C. STEINBRÜCK, Berlin NW. 21, Spenerstrasse 9.

Számos bizonyítvány, a többek közt: "Nyolcz év óta szenvedett lényom nehéz hallásban. Használtam tehát e készüléket is, és legnagyobb örömmel beismerem, hogy lényom, ugy mint az- előtt jól hall."

Berlin, 1889 augusztus havában.

Jaenike A., szolg. k. vasuti felügyelő. Kleiststrasse 40.

Mint legujabb ajánlatik: a viselésnél majdnem láthatatlan egy- szerű és villamos halló-készülék (mikrofon). 4155

JODKAL-SYRUP

Kitűnő hatású

vértisztító és vérjavító szer

orvosilag javálva

minden családi betegségekben és vérméregzésből származó bántalomnál. Különösen ajánlatik: Syphilitikus bántalmaknál és az ezek elhanyagolásából származó utóbagjoknál, Görvéllykóránál (scrophel), midőn mirigy-daganatok és beszuródott görvéllyeképek vannak jelen. Régi, nehezen gyógyuló sebeknél, chronikus bőrkütsékeknél. — Megbecsülhetlen szer: kőszvény és csúsz, idegbántalmak, méhszervi gőrcsök, továbbá máj- és lépágdaganatok ellen. 1 üveg ára 1 frt 20 kr. 4153

Központi szétküldési raktár:
Kovács Sándor gyógyszerert. Nagy-Beeskereken.

Raktárak a következők városokban:
Budapest: Török József Király-utca 12. Krieger Gy. Kálmán-ut. Petőfi G. viciái ut. Szeged: Barossy K., Keresztes S. Arad: Ring L., Bozanyay M. Temesvár: Jahnke K., Jahnke B. Kassa: Korláth F. Debreczen: Dr. Botcsnek E. Pozsony: Eráy J. Győr: Stádlér M. Sz.-Fejérvár: Diebally Gy. Pécs: Göbel K. Újvidék: Grossinger K. Szabadka: Décsy D. Makó: Gajzágó R. Kaposvár: Czollner V. Várpalota: Kroszetz Gy. Miskolc: Dr. Szabó Gy. Szatmár: Bossin J. Verceze: Müller O. Hódmező-Vásárhely: Szabados J. Eszék: Dienes J. Záhán: Kögl A. Zimony: Benkő Fr. Belgrád: Draskóczy K. Bécs: Mittelbach S. Hóhermarkt Nr. 8. Prága: Fraugner B. Brünn: Briotta S. Lemberg: Rückert S.

VASÁRNAPI UJSÁG

12. SZÁM. 1890. BUDAPEST, MÁRCZIUS 23. XXXVII. ÉVFOLYAM.

Előzetes feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 frt félévre — 3 • Külföldi előfizetésekre a postaiag meghatározott vitelidj is csatolandó

GRÓF SZAPÁRY GYULA.

Gróf Szapáry Gyula nem új ember a magyar közélet terén. Politikai múltja a Deák-pártban gyökerezik, melynek idejében eleinte mint közlekedési államtitkár, később, Tóth Vilmos visszalépése után, mint belügy-miniszter szolgálta az államot. Ez időből a megyék kikerekítésének terve, mely azonban az általa kontemplált alakban végre nem hajtatott, volt egyik nevezetes kezdeményezése. A fuzió folytán elvesztette tárczáját, mert Tisza Kálmán magának kívánta megtartani a belügyek vezetését, sőt a fuzionális kabinet megalakulásakor először tényleg csakis mint belügy-miniszter lépett be az eredetileg báró Wenkheim elnöksége alatt alakult kabinetbe.

A tetterős és fiatal gróf Szapáry nem örömet vált meg akkor a hatalomtól, melyet rövidebb ideig birt, sem hogy marandóbb alkotásokra használhatta volna fel. De szívós természetével legyőzte a kedvetlenség érzetét s nem ment az elégedetlenség táborába, sem az akkori ellenzékhez nem csatlakozott. Aránylag rövid idő múlva alkalmat nyílt újra a gyakorlati politika terére lépnie, miben gr. Andrásyhoz való rokonságán s az udvari és a magas katonai körökkel való összeköttetésén kívül, a politikai viszonyok alakulása is nagy segítségére volt. — A bosnyák hadjáratszülte pénzügyi zavarok Széll Kálmán pénzügyminiszter az egyensúly helyreállítására irányult és jó sikerrel biztató tevékenysége közepette lepte meg, s ezeknek lehangoló hatása alatt e jeles pénzügyi tehetség visszavonult. A korona figyelme ekkor gr. Szapáry Gyulára irányult.

Pénzügyminiszteri tevékenységének kezdete arra az időre esett, mikor a pénzügyi bajok tetőpontjukat teljesen elérték. Első költségvetése alkalmával körülbelül 100 millió forintos hitelművelettel kellett a világ elő lépnie. Ekkor álltak ki gróf Szapárynak azon államférfiúi tulajdonai, melyek jellemének legkimagszóbb vonásai: az erős önbizalom és a merészséggel határos bátorság — a legnagyobb próbát. De hogy mégis nem megve-

tendő siker koronázta pénzügyminiszteri tevékenységét, ahhoz még egy harmadik tényező is járult, mely majdnem minden nevezetes ember sikereinek egyik lényeges feltétele: a szerencse. Egy évre pénzügyminiszteri hivataloskodásának megkezdése után, az egész világra kiterjedő nagy változás állott be a gazdasági viszonyokban. Megkezdődött a kamatláb azon fokozatos esök-

Köller Károly fényképe után.
GRÓF SZAPÁRY GYULA MINISZTERELNÖK.

kenése, mely a lefolyt évtizednek legnevezetesebb gazdasági jellemvonása s valószínűleg meg hosszú időre kihatóna a világgazdaságnak korunkban legjelentősebb tényezője. Eme, hatásai- ban majdnem kiszámíthatatlan erejű kedvező áramlat lehetővé tette nemcsak azt, hogy gróf Szapáry évről-évre kedvezőbb feltételek alatt fe-

heltel-szükségeit s hogy felhagyva a Széll Kálmán által a pénzpiacpon meghonosított 6 per- centes aranyjárdékezmletek kibocsátásával, kezdeményezhette az 5 percentes papírajárdék kibocsátását, hanem pár év alatt oly viszonyla- tokat teremtett, hogy a magyar pénzügyminisz- ter, a magyar állam hitelműveleteit végző nagy hitelbank-csoport közreműködésével, keresztül-

vihette a 6 percentes aranyjárdék- nak 4 percentes aranyjárdékká kon- vertálását. Ez volt pénzügyminis- terségének legnagyobb sikere, melyet 1881-ben ő felsége külsőleg is mel- tányolt az aranypapjas rend ado- mányozása által.

A konverzió véglebonolyítását ugyan az 1882. évből kitért u. n. Bontoux-válság késleltette, de az utó- végre mégis befejezésre jutott. Gróf Szapáry azonban nem érthette meg mint pénzügyminiszter az egyensúly helyreállításának öröndetes nap- ját. Akadályozta őt ebben főleg há- rom tényező: a folytonos fegyverke- zés, mely évről-évre nagyobb költ- ségeket igényelt s melynek terheit a bosnyák felkelés is jelentékenyen fokozta; az a körülmény, hogy a ma- gyar kabinetben hiányzott pénzügyi tekintetben a szükséges fegyelem s az egyes miniszteriumok nagy tul- kiadásokat engedtek meg maguknak, melyek 1886-ban megdőböntő mér- vekeket öltöttek s a pénzügyminiszter állását is megrendítették; végül ál- landó bajként emésztette föl pénz- ügyeink életéjét a valuta rendezet- len volta s az arany-árkeletpótlékok aggasztó emelkedése, mely a vá- m- jövedék csökkenésével kapcsolatosan a magyar állam nagy aranytározásai mellett nemcsak igen súlyos pénz- áldozatokat rótt államháztartásunkra, hanem a biztos költségelőirányzás alapjait is meggingata. Gróf Szapáry pénzügyminiszteriségének utolsó szakasza általában nem volt szerencsésnek mond- ható, és sajnos pénzügyi visszaesés időszaka ez, mely annál lehangolóbban hatott, mivel egy iz- ben már közel hittük magunkat a pénzügyi egyensúly helyreállításához.

Gróf Szapáry adópolitikai s egyéb irányu- alkotásainak tárgyalása nem tartozik e czikk keret- bébe. Politikai egyéniségének a Tiszával vete-